

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΡΗΓ' ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΙΕΙΛΗΜΜΕΝΟΣ.

EJUSDEM DE ORATIONE

TRACTATUS

In centum quinquaginta tria capitula distinctus.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Πυρέτ.οντά με τῷ φλογμῷ τῶν ἀκαθάρτων παθῶν, συνήθως ἀνεκτῆσω, τῇ τῶν θεοφιλῶν σου γραμμάτων ἐπαφῇ, τὸν κάμνοντά μου νοῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις παρχυθησάμενος, καὶ τὸν μέγαν μιμησάμενος καθηγητὴν, καὶ διδάσκαλον μακαρίως· καὶ οὐ θαυμαστόν· σὴ γὰρ αἰετὶ μερίς γέγονε τὰ ἐπίσημα, ὡς καὶ τοῦ εὐλογημένου Ἰακώβ· καλῶς γὰρ δουλεύσας τῆς Ῥαχὴλ χάριν, καὶ λαθὼν τὴν Λείαν, ζητεῖς καὶ τὴν ποθυμένην, ὡς καὶ ταύτης δῆπου πληρώσας τὰ ἔβδωμα. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀρνηθεῖην, ὡς ὅλην τὴν νύκτα κοπιάσας, πεπίακα οὐδὲν, πλὴν ἀλλ' ἐπὶ τῷ σῷ λόγῳ χαλάσας τὸ δίκτυον, ἤγρευσα ἰχθύων πλῆθυσιν, οὐχ εἶμαι μὲν μέγαλον, ἑκατὸν δὲ ὅμως καὶ πεντήκοντα τριῶν, καὶ τούτους ἀπέστειλα ἐν τῇ σπυρίδι τῆς ἀγάπης διὰ τῶν ἰσαριθμῶν κεφαλαίων, τὴν πρόσταξίν σου πεπληρωκῶς· θαυμάζω δὲ σε, καὶ λίαν ζηλῶ τῆς ἀρίστης προθέσεως τῶν περὶ προσευχῆς ἐρῶντα κεφαλαίων. Οὐ γὰρ ἀπλῶς τούτων ἐρᾶς τῶν ὑπὸ χειρῶν, καὶ ἐν χάριτι διὰ μέλανος τὸ εἶναι ἐχόντων, ἀλλὰ τῶν ἐν νῷ ἰδρυμένων δι' ἀγάπης, καὶ ἀμνησικακίας. Ἄλλ' ἐπεὶ πάντα διστὰ, ἐν κατ' ἐναντι τοῦ ἐνός, κατὰ τὸν σοφὸν Ἰησοῦν, δέχου πρὸς τῷ γράμματι καὶ τῷ πνεύματι· καὶ σύνες, ὡς πάντως τοῦ γράμματος νοῦς προηγείται· οὐκ ὄντος γὰρ τούτου, οὐδὲ γράμμα ἔσται. Οὐκοῦν καὶ προσευχῆς διττὸς ὁ τρόπος, ὁ μὲν τις πρακτικὸς, ὁ δὲ θεωρητικὸς, οὕτω καὶ ἀριθμοῦ, τὸ μὲν πρὸ χειρὸς ἔστι ποσότης, τὸ δὲ σημαίνον πωότης· εἰς ἑκατὸν οὖν πεντήκοντα τριῶν τὸν περὶ προσευχῆς λόγον διειληφότες, εὐαγγελικὸν ὀψώνιον σοι πεπόμφαμεν, ἵνα εὖρης συμβολικοῦ ἀριθμοῦ τερπνότητα καὶ σχῆμα τρίγωνον, καὶ ἐξάγωνον, ἐμοῦ μὲν εὐσεβῆ γνώσιν Τριάδος, ὁμοῦ δὲ καὶ τῆσδε τῆς διακοσμήσεως τὴν περιγραφὴν ὑποφαίνον. Ἄλλ' ὁ ἑκατὸν ἀριθμὸς καθ' ἑαυτὸν τετράγωνός ἐστιν, ὁ δὲ πεντήκοντα τρεῖς, τρίγωνος, καὶ σφαιρικός· ὁ γὰρ εἰκοστὸς ὄγδοος μὲν τρίγωνος, Σφαιρικός δὲ ὁ εἰκοστὸς πέμπτος· πεντάκις γὰρ πέντε κεφάλαια. Οὐκοῦν ἔχεις τὸ τετράγωνον σχῆμα, οὐ μόνον διὰ τῆς τετρακτύος τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦδε τοῦ αἰῶνος τὴν ἔκδοσιν γνώσιν τῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ εἰσχυῖαν, διὰ τὸ

A

475 PRÆFATIO.

Feblicitantem me passionum impurarum æstu refocillasti pro more, tuarum Deo amabilium litterarum attractione meam consolando mentem ad extremum fatigatam, magnumque imitando præceptorem, ac magistrum beate; neque mirum, tuæ nempe partes fuere semper insignia quæque, sicut et benedicti Jacob⁶⁵: cum enim præclare servieris propter Rachel, et Liani acceperis, quæris etiam desideratam, utpote qui et hujusce septem annos adimplesti. Ego vero non denegarem, quod, cum per totam noctem laborassem, nihil comprehendi; verumtamen, cum in tuo verbo rete laxassem; expiscatus sum piscium multitudinem, non equidem (ut existimo) magnorum, centum vero simul et quinquaginta trium, illosque per capitula numero æqualia in corbe tibi misi charitatis, tuum, adimplendo mandatum; te vero admiror, felicemque optimo proposito arbitror, quod capitula de oratione percupias; nec enim simpliciter eorum detineris amore, quæ manibus conscribuntur, inque charta per atramentum subsistunt; verum, eorum quæ in mente per charitatem, injuriarumque oblivionem, stabiliuntur. Sed quoniam duplicia sunt omnia, et unum e regione alterius **476** positum, secundum sapientem Jesum⁶⁶, accipe juxta litteram, et spiritum, et intellige, quod mens omnino litteræ præcedit, nam si ista non adsit, nec erit littera: igitur orationis quoque duplex est modus, unus practicus, seu in agendo positus; aliter speculativus, talesque pariter numeri sunt partes, una quidem est quantitas prompta, altera vero, quæ significatur, est qualitas. In centum igitur quinquaginta tria capitula tractatum de oratione distinguentes, evangelicum tibi obsonium misimus, ut allegorici invenias numeri jucunditatem, figuramque triangularem, et sexangularem, submonstrantem, tum piam Trinitatis cognitionem, tum etiam hujusce ordinationis, ac distributionis descriptionem. Et numerus quidem centenarius secundum seipsum quadrangularis est, sed quinquagenarius tertius, triangularis est.

B

C

⁶⁵ Gen. xlix, 27. ⁶⁶ Eccli. xlii, 25.

et rotundus; nam vicesimus octavus, triangularis quidem est, rotundus vero vicesimus quintus, quinquies nempe quinque continet capitula, habes igitur figuram quadraugularem, non solum per virtutum quaternionem, sed et hujus sæculi scientiam sapientem, vicesimo quinto assimilatam numero, propter annorum revolutionem, hebdomada quippe super hebdomadam, et mensis super mensem movetur, et ex anno in annum volvitur tempus et momentum super momentum, ut in solis et lunæ motu, veris, ac æstatis, videmus. Triangulum autem tibi forte significabit scientiam sanctæ Trinitatis: alias vero si per numerorum multipliciter centesimum feras quinquagesimum tertium, qui triangularis est, intelligere **477** convenit practicam (scilicet scientiam) naturalem et theologiam, aut etiam fidei, spei et charitatis; aurum, argentum, lapides pretiosos. Verum hæc de numero: capitulorum autem tenuitatem non contemnes, velut ille, qui seis et saturari, et indigere⁷⁰, imo qui ejus memor es, qui viduæ duo minuta non respuit, sed ea præ multorum aliorum divitiis recepit; cum igitur benevolentiam recte noveris fructum, custodies tuis germanis fratribus imponendo, ut orent pro infirmo, et ægrotante, ad hoc ut sanetur, suumque grabatum tollens, et deinceps obambulet gratia Christi veri Dei nostri, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

478 CAPUT I.

Si quis suaveolens efficere suffimentum velit, thus pellucidum, et cassiam, et unguam, seu fruticem sic dictum, liquoremque illum, qui e myr- **C** rha, et cinnamomo inciso distillat⁷¹, æquo commisceat pondere secundum legem. Hæc autem sunt virtutum quaternio; nam si eæ plenissimæ sint, et æquales, non prodetur intellectus.

CAPUT II.

Anima expurgata per virtutum plenitudinem, intellectus sedem efficit inconcussam, ipsumque redditabilem ad suscipiendum statum qui quaeritur.

CAPUT III.

Oratio est colloquium intellectus cum Deo; quali igitur statu indiget intellectus, ut quiete agendo, sese immutabiliter mutet, ac trauseat ad proprium Dominum, nulloque intermedio cum ipso colloquatur? (*subintellige*) talem quaerat statum.

479 CAPUT IV.

Si Moyses, cum ad rubum ardentem super terram appropinquare tentavit, prohibetur; donec exsolvisset pedum calceamentum⁷², quomodo tu ipse, volens eum videre, qui omnem intellecti- **D** onem et sensum superat, ei que fieri collocutor, non solvis a te omnem cogitationem passioni obnoxiam?

CAPUT V.

Ora in primis, quo accipias donum lacrymarum, ut per luctum emollias agrestem duritiem, quæ in anima tua est, et confessus adversum te injustitiam tuam Domino⁷³, veniam ab ipso consequaris.

A σφαιρικόν τῶν χρόνων. Ἑβδομάς γάρ ἐπὶ ἑβδομάδα, καὶ μὴν ἐπὶ μῆνα κινεῖται, καὶ ἐξ ἐνιαυτοῦ εἰς ἐνιαυτὸν ὁ χρόνος κυλινδεῖται: καὶ καιρὸς ἐπὶ καιρὸν, ὡς ἐπὶ κινήσεως ἡλίου, καὶ σελήνης, ἕαρος, καὶ τῶν ἐξῆς ὁρώμεν. Τὸ δὲ τρίγωνον, σημαίνει ἄν σοι τὴν τῆς ἀγίας Τριάδος γνῶσιν. Ἄλλως· εἰ δὲ διὰ τῆς πληθῆος τῶν ἀριθμῶν κομίζῃ τὸν ἑκατοστὸν τρίτον τρίγωνον ὄντα, νοεῖν προσήκει πρακτικὴν, φυσικὴν, θεολογικὴν, ἢ καὶ πίστεως, ἐλπίδος, καὶ ἀγάπης, χρυσοῦ, ἀργυροῦ, λίθους τιμίους. Ἄλλ' ὁ μὲν ἀριθμὸς τοιοῦτος, τῶν δὲ κεφαλαίων τὸ ταπεινὸν οὐ περιουρίσσειας, ὡς εἰδῶς καὶ χορτάζεσθαι, καὶ ὑστερεῖσθαι, ναὶ μὴν καὶ ὡς μεμνημένος τοῦ τὰ δύο τῆς χήρας λεπτὰ μὴ ἀποβεβληκότος, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πλοῦτον πολλῶν ἐτέρων ἀποδεξαμένου· οὐκοῦν εὐνοίας, καὶ ἀγάπης καρπὸν εἰδῶς, φυλάξεις σοῖς γνησίους ἀδελφοῖς ἐπιτρέπων προσεύχεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἀβρωστοῦντος, ὅπως ὑγιαίνῃ, καὶ ἑαυτοῦ τὸν κράθβατον ἄρας, λοιπὸν πατήσῃ, χάριτι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

B respuit, sed ea præ multorum aliorum divitiis recepit; cum igitur benevolentiam recte noveris fructum, custodies tuis germanis fratribus imponendo, ut orent pro infirmo, et ægrotante, ad hoc ut sanetur, suumque grabatum tollens, et deinceps obambulet gratia Christi veri Dei nostri, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Εἴ τις βούλοιο εὐῶδες θυμίαμα σκευάσαι, τὸν διαφανῆ λίθον, καὶ τὴν κασσίαν καὶ τὸν ὄνυχον, καὶ τὴν στάκτην ἐξίσου συνθήσει κατὰ τὸν νόμον. Ταῦτα δὲ ἐστὶν ἡ τετράς τῶν ἀρετῶν· ἐὰν γὰρ πληρέσταται, καὶ ἴσαι τυγχάνωσιν, οὐ προδοθήσεται ὁ νοῦς.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Καθαρθείσα ψυχὴ διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν πληρότητος ἀκλόνητον τὴν τάξιν τοῦ νοῦ χάρτασκευάζει, δεκτικὸν αὐτὸν ποιῶσα τῆς ζητουμένης καταστάσεως.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Ἡ προσευχὴ, ὁμιλία ἐστὶ νοῦ πρὸς Θεόν· ποίας οὖν δεῖται καταστάσεως ὁ νοῦς, ἵνα ἡσυχάσῃ ἀμεταστρόφως ἐκσταθῆναι πρὸς τὸν οἰκεῖον Δεσπότην, καὶ συνομιλεῖν αὐτῷ μηδενὸς μεσιτεύοντος;

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Εἰ τῇ ἐπὶ γῆς βιάτῳ φλεγόμενη προσεγγίσει πειράσας Μωϋσῆς κωλύεται, ἄχρις οὗ λύσει τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν, πῶς αὐτὸς τὸν ὑπὲρ πᾶσαν ἐννοιαν καὶ αἴσθησιν ἰδεῖν βουλόμενος, καὶ συνομιλῶν αὐτῷ γενέσθαι, οὐ λύεις ἐκ σοῦ πᾶν νόημα ἐμπαθές;

ΚΕΦΑΛ. Ε'.

Πρότερον περὶ λήψεως δακρύων προσεύχου, ἵνα διὰ τοῦ πένθους μαλάξης τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ ψυχῇ σου ἀγριότητα, καὶ ἐξαγορεύσας κατὰ σοῦ τὴν ἀνομίαν σου τῷ Κυρίῳ, παρ' αὐτοῦ ἀφέσεως τεύξῃ.

⁷⁰ Philipp. iv, 12. ⁷¹ Eccli. xxiv, 20. ⁷² Exod. iii, 2-5. ⁷³ Psal. xxxi, 5.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Κέχρητο τοῖς δάκρυσι πρὸς παντὸς αἰτήματος κατόρθωσιν· λίαν γὰρ χαίρει σου ὁ Δεσπότης ἐν δάκρυσι προσευχὴν δεχόμενος.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

Ἐάν πηγὰς δακρύων ἐκχέης ἐν τῇ προσευχῇ σου, μηδαμῶς ἐπαίρου ἐν σεαυτῷ, ὡς ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὦν· βοήθειαν γὰρ προσεδίηφεν ἡ προσευχὴ σου, ἵνα δυναθῆς προθύμως ἐξαγορεύειν σου τὰς ἀμαρτίας, καὶ ἐξευμενίσασθαι τὸν Δεσπότην διὰ τῶν δακρύων.

ΚΕΦΑΛ. Η'.

Μὴ οὖν εἰς πάθος τρέψῃ τὸ τῶν παθῶν ἀλέξιμα, ἵνα μὴ πλέον παροργίσῃς τὸν δεδωκότα τὴν χάριν· πολλοὶ δακρύνοντες ὑπὲρ ἀμαρτιῶν, ἐπιλαθόμενοι τῷ τῶν δακρύων σκοποῦ, μανέντες ἐξεπλάγησαν.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.

Στῆθι ἐμπόνως, καὶ προσεύχου εὐτόνως, καὶ ἀποστρέφου τὰς τῶν φροντίδων καὶ διαλογισμῶν ἐπιτεύξεις· ταράττουσι γὰρ καὶ θορυβοῦσί σε, ἵνα ἐκλύσωσ τού τόνου.

ΚΕΦΑΛ. Ι'.

Ὅταν ἴδωσιν οἱ δαίμονες προθυμούμενόν σε ἀληθῶς προσεύξασθαι, τότε ὑποτίθενται νοήματά τινων πραγμάτων δῆθεν ἀναγκαίων, καὶ μετὰ βραχὺ ἐπαίρουσι τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην, κινοῦντες τὸν νοῦν πρὸς ζήτησιν αὐτῶν, καὶ ὡς μὴ εὐρίσκων σφόδρα λυπεῖται, καὶ ἀθυμεῖ· ἡνίκα δὲ στῆ εἰς προσευχὴν, ὑπομιμνήσκουσιν αὐτὸν τῶν ζητηθέντων, καὶ μνημονευθέντων, ἵνα χαυνωθείς ὁ νοῦς πρὸς γνῶσιν αὐτῶν ἀπολέσῃ τὴν εὐκαρπον προσευχὴν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Ἀγωνίζου στῆσαι τὸν νοῦν σου, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς κωφόν, καὶ ἄλαλον, καὶ δυνήσῃ προσεύξασθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Ἢνίκα ἀπαντήσῃ σοι πειρασμός, ἢ ἀντιλογία, ἢ ἐρεθίστη, ἢ πρὸς τὴν οὐκ ἐναντίας ἀμυναν κινήσει θυμὸν, ἢ βῆξαι φωνὴν τινα, μνήσθητι τῆς προσευχῆς καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν κρίματος· καὶ εὐθέως ἢ ἐν σοὶ ἀτακτος κίνησις ἡρεμήσει.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Ὅσα ἂν ποιήσῃς πρὸς ἀμυναν ἀδελφοῦ ἡδαικῆκότος σε, ἅπαντα εἰς σκάνδαλόν σοι γενήσεται ἐν καιρῷ προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'.

Προσευχὴ ἐστὶ πραότητος καὶ ἀοργησίας βλάστημα.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'.

Προσευχὴ ἐστὶ χαρᾶς καὶ ἀσχεκτικῆς πρόβλημα.

Α

CAPUT VI.

Uttere lacrymis ad omnem petitionem feliciter suscipiendam ac perficiendam; plurimum enim gaudet Dominus tuus, in lacrymis orationem excipiens.

CAPUT VII.

Quamvis in tua oratione fontes lacrymarum effundas, nequaquam tamen extollaris in teipso, quasi multis præcellas; auxilium enim tua recepit oratio, ut possis animo prompto confiteri peccata tua, Dominumque lacrymis placare.

480 CAPUT VIII.

Ne igitur in passionem convertas, quod ad delendas arcendasque passiones fuit datum, ne magis ad iram concites eum, qui tibi gratiam dedit: multi flentes pro peccatis, obliti lacrymarum scopi, insanientes, aberrarunt.

CAPUT IX.

Sta magno cum studio, intentequè ora, et aversare curarum, cogitationumque obventiones; te namque turbant illa, ac tumultuantur, ut animi tui inflexibilem dissolvant constantiam.

CAPUT X.

Cum te dæmones viderint vere promptum orare, tunc suggerunt cogitationes quarundam rerum veluti necessariarum, et paulo post incitant memoriam, de ipsis moventes intellectum, ut eas inquirat, dumque minime reperiat, ille dolet, animoque despondet; quando vero stat ad orationem, in ipsius revocant memoriam quæsitæ, et memoratæ, ut intellectus ad cognitionem earum rerum lassatus, ac laxatus, fructuosam perdat orationem.

CAPUT XI.

Conare ut, in tempore orationis, surdum ac mutum tuum sistas intellectum; sicque poteris orare.

481 CAPUT XII.

Quando tibi occurrerit tentatio, aut contradictio, aut fueris irritatus, aut, ob contrariam causam, aultionem commovere animum contigerit, aut ad aliquam erumpere vocem, memento orationis et iudicii, quod de ipsa fit, et statim, quæ in te fuerit incomposita commotio, sedabitur.

CAPUT XIII.

Quotquot feceris ad vindictam fratris, qui te offenderit, in tempore orationis, scandalum tibi gignent, et offendiculum.

CAPUT XIV.

Oratio germen est mansuetudinis et lenitudinis.

CAPUT XV.

Oratio est gaudii gratiarumque actionis productio.

CAPUT XVI.

Oratio est adversus tristitiam animique dejectionem amuletum.

CAPUT XVII.

Abiens vende substantiam tuam, et da pauperibus ¹⁴, accipiensque crucem, abnega teipsum ¹⁵, ut possis absque ulla distractione orare.

482 CAPUT XVIII.

Si velis laudabiliter orare, quaque hora abnega teipsum, ac philosophorum more, stude, sisque occupatus in permultis pro oratione perpetiendis.

CAPUT XIX.

Si philosophorum more dabis operam cuiquam rei duræ tolerandæ, ejus fructum tempore orationis invenies.

CAPUT XX.

Si orare cupias ut decet, ne tristitia animam affligas, alioquin in vanum curris.

CAPUT XXI.

Dimitte (inquit) munus tuum ante altare, et abiens, prius reconciliare fratri tuo, et tunc veniens, absque perturbatione orabis ¹⁶; nam injuriarum memoria offuscat orantis directricem rationem, ejusque orationibus tenebras offundit.

CAPUT XXII.

Qui tristitias ac vindictas ex injuriarum recollectione sibi ipsis coacervant, et videntur orare, similes sunt his, qui hauriunt aquas, inque dolium pertusum projiciunt.

CAPUT XXXIII.

Si patiens fueris, cum gaudio semper orabis.

483 CAPUT XXIV.

Oranti tibi, ut decet, hujusmodi res occurrent; quod nimirum videatur tibi, justum esse omnino iracundia uti, verumtamen adversus proximum non justa est penitus iracundia, nam, si perquiras diligenter, invenies quod possibile est et sine ira negotium bene componi: utere itaque omni adhibito studio, ne prorumpas in iram.

CAPUT XXV.

Cave ne, dum putas alterum curare, ipse insaniabilis mancas, tuæque orationi præbeas impedimentum.

CAPUT XXVI.

Si abstineas ab ira, modum parcendi invenies, itaque ipsum prudentem demonstrabis ad id, quod spectat ad tui existimationem, riteque eris inter orantes.

CAPUT XXVII.

Si adversus iram sis armatus, nunquam sustinebis concupiscentiam; ipsa enim est, quæ materiam

A

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ΄.

Προσευχή ἐστὶ λύπης καὶ ἀθυρίας ἀλέξιμα.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ΄.

Ἀπελθὼν πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἕως πτωχοῖς, καὶ λαθὼν τὸν σταυρὸν, ἀπάρησαι ἑαυτὸν, ἵνα δυνηθῆς ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ΄.

Εἰ βούλει ἐπαινετῶς προσεύχεσθαι, ἀρνησαι ἑαυτὸν καθ' ὥραν, καὶ πάμπολα θεινὰ πάμπολα ὑπὲρ προσευχῆς φιλοσόφει.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ΄.

Ὅπερ ἂν χαλεπὸν ὑπομένων φιλοσοφήσης, τούτου τὸν καρπὸν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς εὐρήσεις.

ΚΕΦΑΛ. Κ΄.

Ἐπιθυμῶν προσεύξασθαι ὡς δεῖ, μὴ λυπήσης ψυχὴν, εἰ δὲ μήγε, εἰς μάτην τρέχεις.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ΄.

Ἄφες σου τὸ δῶρον, φησὶν, ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπελθὼν πρότερον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε προσεύξῃ ἀταράχως· ἡ γὰρ μνησικακία ἀμαυροῖ τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ προσευχομένου, καὶ σκοτίζει τοῦτου τὰς προσευχάς.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ΄.

Οἱ λύπας καὶ μνησικακίας ἑαυτοῖς σωρεύοντες, καὶ προσεύχεσθαι δοκοῦντες, ὅμοιοί εἰσι τοῖς ὕδωρ ἀντλοῦσι, καὶ εἰς τετρημένον πίθον βάλλουσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ΄.

Ἐὰν ὑπομονητικὸς ᾖ, ἀεὶ μετὰ χαρᾶς προσεύξῃ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ΄.

Προσευχομένου σου θεόντως, τοιαῦτά σοι ἀπαντήσῃ πράγματα, ἵνα δόξης δίκαιον εἶναι πάντως τῷ θυμῷ χρῆσασθαι· οὐκ ἔστι δὲ δίκαιος θυμὸς κατὰ τοῦ πέλας τὸ σύνολον· ἐὰν γὰρ ζητήσης, εὐρήσεις, ὅτι δυνατὸν, καὶ δίχα θυμοῦ καλῶς διατεθῆναι τὸ πρᾶγμα· πάση οὖν μηχανῇ χρῆται πρὸς τὸ μὴ ῥῆξαι θυμὸν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ΄.

Ὅρα μὴ δοκῶν ἕτερον ἰᾶσθαι, αὐτὸς ἀνίατος ἔσῃ, καὶ δῶς ἐκκοπήν τῇ προσευχῇ σου.

ΚΕΦΑΛ. ΚΣ΄.

Φειδόμενος θυμοῦ, φειδῶ εὐρήσεις, καὶ φρόνιμον ἑαυτὸν ἀναδείξεις πρὸς τὸ εἰς οἴησιν, καὶ ἐν τοῖς προσευχομένοις ἔσῃ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ΄.

Κατὰ θυμοῦ ὀπλιζόμενος, ἐπιθυμίας οὐκ ἀνέξῃ ποτέ· αὕτη γὰρ ὕλας δίδωσι τῷ θυμῷ, καὶ οὗτος

¹⁴ Matth. xix, 21; Marc. x, 21. ¹⁵ Matth. xvi, 24; Luc. ix, 23. ¹⁶ Matth. v, 23:

ταράττει τὸν νοερὸν ὀφθαλμὸν, λυμαινόμενος τὴν A
κατάστασιν τῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΚΗ'.

Μὴ ἐν μόνοις τοῖς ἐκτὸς σχήμασι προσεύχου, ἀλλὰ
τρέπε τὸν νοῦν σου εἰς συναίσθησιν πνευματικῆς
προσευχῆς μετὰ πολλοῦ φόβου.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'.

Ποτὲ μὲν ἀθρόως στὰς εἰς προσευχὴν οὐ προσεύξῃ,
ποτὲ δὲ λίαν πονήσας, οὐκ ἐπιτεύξῃ τοῦ σκοποῦ, ἵνα
ἔτι μᾶλλον ζητήσας, καὶ λαθὼν, ἕξεις ἄσυλον τὸ
κατόρθωμα.

ΚΕΦΑΛ. Λ'.

Ἐπιστάντος ἀγγέλου ἀθρόον ἅπαντες ἀφίστανται
οἱ ἐνοχλοῦντες ἡμῖν, καὶ εὐρίσκεται ὁ νοῦς ἐν πολλῇ
ἀνέσει, ὑγιῶς προσευχόμενος· ποτὲ δὲ τοῦ συνήθους
πολέμου ἡμῖν ἐπικειμένου, πυκτεύει ὁ νοῦς, καὶ οὐ
συγχωρεῖται ἀνανεῦσαι, προπεποιῶται γὰρ τοῖς ποι-
κίλοις πάθεσιν, ὅμως ἐπὶ πλέον ζητῶν εὐρήσει, καὶ
κρούοντι αὐτῷ εὐτόνως, ἀνοιγέσεται.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ'.

Μὴ προσεύχου τὰ σὰ θελήματα γενέσθαι οὐδὲ γὰρ
πάντως συμφωνοῦσι τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ
μᾶλλον καθὼς ἐδιδάχθης, προσεύχου λέγων· Γενη-
θήτω τὸ θέλημά σου ἐν ἐμοί· καὶ ἐπὶ παντὶ δὲ
πράγματι οὕτως αὐτὸν αἶτει τὸ ἀγαθόν, καὶ συμ- C
φέρον τῇ ψυχῇ, σὺ δὲ οὐ πάντως τοῦτο ζητεῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ'.

Πολλάκις προσευχόμενος ἠτησάμην γενέσθαι μοι ὃ
ἔδοξα καλὸν εἶναι μοι, καὶ ἐπέμενον τῷ αἰτήματι,
ἀλόγως βιαζόμενος τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ
ἀποδιδούς αὐτῷ, ἵνα ὃ οἶδε συμφέρον αὐτὸς μᾶλλον
οἰκονομήσῃ, καὶ μέντοι λαθὼν, ὕστερον ἤχθέρθην
λίαν, διότι μᾶλλον τὸ βούλημα ἑαυτοῦ ἠτησάμην
γενέσθαι· οὐ γὰρ τοιοῦτόν μοι ἀπήντησε τὸ πρᾶγμα,
οἷον ἐνόμιζον.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'.

Τί ἄλλο ἀγαθόν, ἀλλ' ἢ Θεός; Οὐκοῦν αὐτῷ ἀπο-
δῶμεν πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ εἰ ἡμῖν ἔσται ὃ D
γὰρ ἀγαθὸς πάντως, καὶ ἀγαθὸν ἔστι παροχεῦς
διουρεῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'.

Μὴ ὡς ἐν δυνάμει κομιζόμενος, εὐθέως τὸ αἰτήμα
ζήτει· βούλεται γὰρ σε ἐπὶ πλέον εὐεργετῆσαι
προσκαρτεροῦντα αὐτῷ ἐν τῇ προσευχῇ· τί γὰρ
ἀνώτερον τοῦ τῷ Θεῷ προσομιλεῖν, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν
συνουσίᾳ περισπᾶσθαι;

ΚΕΦΑΛ. ΛΕ'.

Προσευχὴ ἐστὶν ἀνάβασις νοῦ πρὸς Θεόν.

⁷⁷ Matth. vii, 7; Luc. xi, 9. ⁷⁸ Matth. vi, 10.

A subministrat iræ, et illa oculos perturbat intelle-
ctualem corrumpendo statum orationis.

CAPUT XXVIII.

Ne solis externis gestibus ores, sed mentem tuam
verte ut sit conscia spiritualis orationis cum multo
timore.

484 CAPUT XXIX.

Interdum quidem confestim orationi insistens,
bene precaberis; quandoque vero, cum diu mul-
tumque laboraveris, scopum non assequeris, ut ad-
huc cum magis requiras, cumque fueris adeptus,
habeas rectum opus a præcæ periculo immune ac
tutum.

B

CAPUT XXX.

Ad tante angelo discedunt confestim omnes, qui
nobis afferunt impedimentum, mensque reperitur
in multa requie sane orans; interdum vero, super-
veniente nobis consueto bello, mens pugillis instar
pugnat, nec permittitur sursum caput reflectere,
vanis quippe afficitur passionibus; attamen, si
etiam atque etiam quærat, inveniet, intenteque ipsi
pulsanti aperietur ⁷⁷.

CAPUT XXXI.

Ne ores, tuas perfici voluntates, nec enim Dei
voluntati sunt omnino consonæ, sed potius ora, ut
didicisti, dicens: Fiat voluntas tua in me ⁷⁸; sicque
in omni re ab ipso pete, ut fiat ipsius voluntas;
vult enim quod bonum est, quodque animæ confert.
Tu vero non hoc omnino exquiris.

CAPUT XXXII.

Sæpe, dum orarem, petii, mihi fieri, quod arbi-
tratus sum bonum mihi fore, inque petitione irra-
tionabiliter perseverabam 485, Dei cogens volun-
tatem, nec ipsi concedens, ut quod ille futurum utile
noverit, dispensaret; et quidem cum recepissem,
postremo nimis graviter tuli, eo quod meam potius
voluntatem fieri petissem; nec enim res mihi talis
evenit, qualem existimabam.

CAPUT XXXIII.

Quid aliud bonum, nisi Deus? igitur ei remitta-
mus, quæ ad nos pertinent omnia, et bene nobis erit;
ipse enim omnino bonus est, bonorumque largitor
donorum.

CAPUT XXXIV.

Ne tanquam in potestate procedens petitionem con-
festim exquiras; vult enim tibi plurimum conferre
beneficium perseveranti in oratione; quid enim sub-
limius, quam Deum alloqui, et ipsius circumtrahi
consuetudine?

CAPUT XXXV.

Oratio est ascensus mentis ad Deum.

CAPUT XXXVI.

Si orare cupias, omnibus renuntia, ut omnia tibi cedant in hæreditatem.

CAPUT XXXVII.

Ora primo ut purgeris a passionibus, et secundo, ut eruaris ab ignorantia, et tertio, ut ab omni tentatione atque derelictione libereris.

486 CAPUT XXXVIII.

In oratione tua solam require justitiam, et regnum, id est virtutem, et cognitionem, et cætera omnia tibi adjicientur.

CAPUT XXXIX.

Justum est non solum pro propria emundatione orare, sed et pro omni contribule, ut modum imiteris angelicum.

CAPUT XL.

Vide, an vere Deo tua in oratione adhæseris, vel an hominum vincaris laude, illamque contendas aucupari, orationis utens representatione, veluti tegmine,

CAPUT XLI.

Sive cum fratribus ores, sive solus, conare, non consuetudine, sed sensu orare.

CAPUT XLII.

Proprium orationis est interna cogitatio cum devota pietate et compunctione, animæque dolore, peccata cum mutis suspiriis confitendo.

CAPUT XLIII.

Si tua mens ætatis florem in tempore orationis affectet, nondum ut monachus oral, sed etiamnum mundana est, exterius tabernaculum exornans.

487 CAPUT XLIV.

Dum oras, tuam, pro viribus, custodi memoriam, ut sua propria non tibi proponat, sed te moveat ad cognitionem extensionis ad Deum; memoria namque assolet multum deperdari mentem circa tempus orationis.

CAPUT XLV.

Aut veteres rerum imaginationes tibi oranti producit memoria, aut novas curas, aut personam ejus qui te dolore affecit.

CAPUT XLVI.

Valde invidet demon homini oranti, omnemque machinam adhibet, ut ejus intentionem inquinet; non cessat igitur per memoriam cogitationes harum rerum commovere, omnesque passiones per carnem utinam vectibus subexcitare, ut impedire possit optimum ipsius cursum, et accessum ad Deum.

CAPUT XLVII.

Quando improbissimus demon plurima molitus, studiosi orationem impedire non potuerit, parum-

A

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ΄.

Εἰ προσεύξασθαι ποθεῖς, ἀπόταξαι τοῖς σύμπταισι, ἵνα τὸ πᾶν κληρονομήσῃς.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ΄.

Προσεύχου πρότερον περὶ τοῦ καθαρθῆναι τῶν παθῶν, καὶ δεύτερον περὶ τοῦ ῥυσθῆναι ἀπὸ τῆς ἀγνωσίας, καὶ τρίτον ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ καὶ ἐγκαταλείψεως.

ΚΕΦΑΛ. ΛΕ΄.

Μόνην ζῆτει ἐν τῇ προσευχῇ σου τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν βασιλείαν, τούτεστι τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν γνῶσιν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προστεθήσεται σοι.

ΚΕΦΑΛ. ΛϞ΄.

Δίκαιον, μὴ μόνον περὶ οικείας καθάρσεως προσεύχεσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς ὁμοφύλου, ἵνα ἀγγελικὸν μιμήσῃ τρόπον.

ΚΕΦΑΛ. Μ΄.

Ὅρα, ἐὰν ἀληθῶς Θεῷ παρέστηκας ἐν τῇ προσευχῇ σου, ἢ ἐπαίνῳ ἀνθρώπων ἱστᾶσαι, καὶ τούτων θηρᾶν ἐπιείγη, ὡσπερ ἐπικαλύμματι κεχρημένος τῇ παραστάσει τῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΜΑ΄.

Εἴτε μετὰ ἀδελφῶν προσεύχῃ, εἴτε κατὰ μόνας, ἀγωνίσει, μὴ ἔθει, ἀλλὰ αἰσθήσει προσεύχεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΜΒ΄.

Ἦθος ἐστὶ προσευχῆς σύννοια μετ' εὐλαβείας, καὶ κατάνυξιως, καὶ ὀδύνης ψυχῆς ἐν ἐξαγορεύσει πταισμάτων μετὰ στεναγμῶν ἀφώνων.

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ΄.

Ἐὰν περιθλέπηται ὁ νοῦς σου ἀκμήν ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς, οὐδέπω ὡς μοναχὸς προσεύχεται, ἀλλ' ἐτι κοσμικὸς ἐστὶ, τὴν ἐξωθεν σκηνὴν καλλωπίζων.

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ΄.

Προσευχόμενος, τὴν μνήμην σου δυνάμει φύλαττε, ἵνα μὴ τὰ οικεῖα παράθηται σοι, ἀλλὰ πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς παρατάσεώς σε κινή· λίαν γὰρ πέφυκε συλᾶσθαι ὁ νοῦς ὑπὸ τῆς μνήμης κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΜΕ΄.

Ἡ παλαιῶν πραγμάτων ἄγει σοι φαντασίας ἢ μνήμη προσευχομένου, ἢ νέας φροντίδας, ἢ πρόσωπον λελυπηκότος.

ΚΕΦΑΛ. ΜϞ΄.

Λίαν βραχκαίνει ὁ δαίμων ἀνθρώπῳ προσευχομένῳ, καὶ πάσῃ χράται μηχανῇ, λυμήνασθαι τὸν αὐτοῦ σκοπόν· οὐ παύεται οὖν τὰ νοήματα κινῶν τῶν πραγμάτων διὰ τῆς μνήμης, καὶ ὅλα τὰ πύθη ἀναμολύβων διὰ τῆς σαρκὸς, ἵνα ἐμποδίσαι δυνηθῇ τῷ ἀρίστῳ αὐτοῦ δρόμῳ, καὶ τῇ πρὸς Θεὸν ἐκδημίᾳ.

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ΄.

Ὅταν πολλὰ ποιήσας ὁ πονηρότατος δαίμων, μὴ δυνηθῇ ἐμποδίσαι τὴν τοῦ σπουδαίου προσευχῆν, μι-

κρὴν ὑποχαλᾶ, καὶ μετέπειτα ἀμύνεται αὐτὸν προσευξάμενον· ἢ γὰρ εἰς ὀργὴν ἐξάψας ἀφανίζει τὴν ἐκ τῆς εὐχῆς συγκροτουμένην ἀρίστην κατάστασιν ἐν ἑαυτῷ, ἢ πρὸς ἡδονὴν τινα ἄλογον ἐρεθίσας ὑβρίζει τὸν νοῦν.

ΚΕΦΑΛ. ΜΗ΄.

Προσευξάμενος ὡς δεῖ, προσδόκα ἂ μὴ δεῖ, καὶ στήθι ἀνδρείως φυλάττων τὸν καρπὸν σου· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐτάχθης, ἐργάζεσθαι, καὶ φυλάττειν· μὴ οὖν ἐργασάμενος ἐάσης ἀφύλακτον τὸ πονηθὲν· εἰ δὲ μήγε, οὐδὲν ὠφέλησας προσευχόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ΄.

Πᾶς ὁ συγκροτούμενος πόλεμος μεταξὺ ἡμῶν τε, καὶ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, οὐ περὶ ἐτέρου γίνεται, ἢ περὶ πνευματικῆς προσευχῆς· λίαν γὰρ πολέμιος αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ ἐπαχθεστάτη, ἡμῖν δὲ σωτήριος, καὶ προσηνεστάτη.

ΚΕΦΑΛ. Ν΄.

Τί βούλεται τοῖς δαίμοσι ἐνεργεῖν ἐν ἡμῖν γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ὀργὴν τε καὶ μνησικακίαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάθη; ἵνα παχυνθῆς ὁ νοῦς ἐξ αὐτῶν, μὴ δυνηθῆ ὡς δεῖ προσεύξασθαι· τὰ γὰρ τοῦ ἀλόγου μέρους πάθη ἄρξαντα οὐκ ἐᾷ αὐτὸν λογικῶς κινεῖσθαι καὶ τὸν Θεοῦ Λόγον ἐπιζητεῖν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΑ΄.

Τὰς ἀρετὰς μετερχόμεθα διὰ τοὺς λόγους τῶν γεγονόντων, καὶ τούτους διὰ τὸν οὐσιώσαντα Κύριον, οὗτος δὲ ἐν τῇ καταστάσει τῆς προσευχῆς ἀναφαίνεσθαι εἴωθε.

ΚΕΦΑΛ. ΝΒ΄.

Κατάστασις ἐστὶ προσευχῆς ἕξις ἀπαθῆς, ἐροῖτι ἀκροτάτω εἰς ὕψος νοητὸν ἀρπάζουσα τὸν φιλόσοφον, καὶ πνευματικὸν νοῦν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΓ΄.

Οὐ μόνον θυμοῦ, καὶ ἐπιθυμίας δεῖ ἄρχειν τὸν ἀληθῶς προσεύξασθαι ἐκπειγόμενον, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς ἐμπαιθεῖς νοήματα γενέσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΝΔ΄.

Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, τούτω ὡς Πατρὶ ἀεὶ συνομιλεῖ, ἀποστρεφόμενος πᾶν νόημα ἐμπαθές.

ΚΕΦΑΛ. ΝΕ΄.

Οὐχ ὁ ἀπαθείας τετυχηκῶς, ἤδη καὶ προσεύχεται ἀληθῶς· δύναται γὰρ ἐν τοῖς ψιλοῖς νοήμασι εἶναι καὶ ἐν ταῖς ἱστορίαις αὐτῶν περισπᾶσθαι, καὶ μακρὰν ἀπέχειν ἀπὸ Θεοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΝϚ΄.

Οὐκ ἂν ὅτε μὴ ἐγγρονίζῃ ὁ νοῦς ἐν τοῖς ψιλοῖς νοήμασι τῶν πραγμάτων, ἤδη καὶ προσευχῆς κατελήφει τύπον· δύναται γὰρ ἐν τῇ θεωρίᾳ εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν τοῖς λόγοις κῶπὸν ἀλλοτριεῖν,

A per remittit, et postmodum ipsius qui oraverit, sumit vindictam; aut enim ad iracundiam incendens, optimum exterminat statum, in ipso ex oratione iustructum; aut ad aliquam prorsus irrationalem voluptatem, menti petulanter infert injuriam.

488 CAPUT XLVIII.

Si oraveris uti decet, exspecta quae non decent, et sta viriliter, fructum tuum custodiens; ad hoc enim a principio fuisti constitutus, ut opereris, et custodires: ne itaque operans, quod elaboratum est sinas incustoditum; id autem nisi faxis, nihil orando proficies.

CAPUT XLIX.

B Omne quod instruitur bellum inter nos impurosque spiritus; non ob aliud fit, quam ob spiritualem orationem; valde namque ipsis hostilis est, ac maxime inimica, nobis autem salutaris, ac jacundissima.

CAPUT L.

Cur volunt daemones in nobis operari gulam, fornicationem, avaritiam, iracundiam, et injuriarum recordationem, ac reliquas passiones? ut ex ipsis mens incrassata non possit, sicut decet orare; nam passiones, quae ab irrationali parte sumunt initium, non sinit eam rationaliter moveri, Deique Verbum inquirere.

CAPUT LI.

C Virtutes consecramur ob rationes, seu causas rerum creatarum, et istas propter Dominum, qui earum essentias condidit: ipse autem in statu orationis manifestari consuevit.

489 CAPUT LII.

Status orationis est habitus absque passione, amore summo ad celsitudinem intelligibilem rapiens mentem sapientem, et spiritualementem.

CAPUT LIII.

Is qui festino gradu contendit vere orare, oportet ut non solum iracundiae, atque cupiditati dominetur, verum etiam alienus sit a cogitatione, quae imbuta sit passione.

CAPUT LIV.

Qui amat Deum, cum ipso, tanquam Patre semper colloquitur, et conversatur, omnem aversatus cogitationem passione inquinatam.

CAPUT LV.

Non qui vacuitatem passionum est adeptus, jam vere quoque orat, potest quippe in nudis versari cogitationibus, inque studium ipsas cognoscendi, seu lustrandi distrahi, et longe abesse a Deo.

CAPUT LVI.

Nec vero, quando mens in nudis rerum cogitationibus non diu immoretur, jam simul orationis locum est assecuta; potest enim in rerum contemplatione versari, inque ipsarum discursibus assidue

meditari, quæ, licet nuda sint verba; attamen, **490** utpote quæ rerum contemplationes existunt, quasi signum quoddam inculpunt in mente, abducuntque procul a Deo.

CAPUT LVII.

Quamvis mens citra contemplationem corporeæ naturæ versetur, nondum tamen perfectum Dei locum est contemplata: potest quippe in cognitione rerum intellectualium versari, et ad eam varie distingui.

CAPUT LVIII.

Si orare velis, Deo est opus, qui dat oranti orationem; igitur ipsum invoca, dicens: « Sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum⁷⁹, » hoc est Spiritus sanctus, et Unigenitus Filius tuus; sic enim docuit, dicendo, in Spiritu, et veritate adorari⁸⁰ Deum, scilicet Patrem, quandoquidem hæc tria Deus.

CAPUT LIX.

Qui orat in Spiritu, et veritate, non propter creatoras Conditorum honorifice laudat, sed propter ipsum, nimirum ejus amorem, eundem hymnis exultat.

CAPUT LX.

Si theologus es, vere orabis, sique vere oraveris, es theologus.

491 CAPUT LXI.

Quando mens tua, multo accensa erga Deum desiderio, tantillum quasi recedet a carne, omnesque cogitationes a cupiditate, aut a memoria, aut a corporis temperamento procedentes, aversatur, devotione simul et gaudio repleta, tunc arbitrare te operationis terminis appropinquasse.

CAPUT LXII.

Spiritus sanctus infirmitati nostræ compatiens, nobis, quamvis impuri simus, advenit; sique mentem nostram invenerit cum amore veritatis ad eum orantem, super ipsam ascendit, turmamque omnem cogitationum, aut notionum, quæ ipsam ambit, delet, convertens eam ad opera spiritualis orationis.

CAPUT LXIII.

Cæteri quidem per corporis immutationem menti immittunt cogitationes, seu notiones, et speculationes: Deus autem contrarium efficit, mentem insecundit ipsam; immittens ei cogitationem, si vult, simulque per mentem, corporis intemperantiam consopiens.

CAPUT LXIV.

Nemo, veræ orationis amans, si irascitur, aut injuriarum sit memor, expers erit insaniam; persimilis namque est volenti acute cernere, oculosque proprios obturbanti.

ΚΕΦΑΛ. ΝΖ.

Κάν ὑπὲρ τὴν θεωρίαν τῆς σωματικῆς φύσεως ὁ νοῦς γένηται, οὕτω τέλειον τὸν τοῦ Θεοῦ τόπον ἐθεάσατο· δύναται γὰρ ἐν τῇ τῶν νοητῶν εἶναι γνώσει, καὶ ποικίλλεσθαι πρὸς αὐτήν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΗ'.

Εἰ προσεύξασθαι βούλει, Θεοῦ χρεία τοῦ διδόντος εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ· οὐκοῦν ἐπικαλοῦ αὐτὸν λέγων, « Ἄκουσθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, » τοῦτέστι τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱός· οὕτω γὰρ ἐδίδαξε, λέγων, ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖσθαι τὸν Θεόν, τοῦτέστι τὸν Πατέρα, ἐπεὶ καὶ τὰ τρία Θεός.

ΚΕΦΑΛ. ΝΘ'.

Ὁ ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσευχόμενος οὐκέτι ἐκ τῶν κτισμάτων τὸν Δημιουργὸν γεραίρει, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ αὐτὸν ἀνυμνεῖ.

ΚΕΦΑΛ. Ξ'.

Εἰ θεολόγος εἶ, προσεύξῃ ἀληθῶς, καὶ εἰ ἀληθῶς προσεύξῃ, θεολόγος εἶ.

ΚΕΦΑΛ. ΞΑ'.

Ὅταν ὁ νοῦς σου τῷ πολλῷ πρὸς τὸν Θεὸν πόθῳ κατὰ μικρὸν οἶον ὑπαναχωρεῖ τῆς σαρκὸς, καὶ πάντα τὰ ἐξ ἐνθυμήσεως, ἢ κράσεως νοήματα ἀποστρέφηται, εὐλαβείας ὁμοῦ, καὶ χαρᾶς ἔμπλεως γενόμενος, τότε νόμιζε ἡγγικέναι ὅροις προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΞΒ'.

Τὸ ἅγιον Πνεῦμα συμπάσχον τῇ ἡμετέρᾳ ἀσθενείᾳ, καὶ ἀκαθάρτοις οὖσιν ἐπιφοιτᾷ ἡμῖν, καὶ εἰ εὖροι τὸν νοῦν ἡμῶν φιλαλήθως αὐτῷ προσευχόμενον, ἐπιθαίνει αὐτῷ, καὶ ἄπασαν τὴν κυκλοῦσαν αὐτὸν τῶν λογισμῶν, ἢ τῶν νοημάτων φάλαγγα, ἐξαφανίζει, προτρεπόμενον αὐτὸν εἰς ἔργα πνευματικῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΞΓ'.

Οἱ μὲν λοιποὶ διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ σώματος ἐμποιοῦσι τῷ νῷ λογισμοὺς, ἢ νοήματα, καὶ θεωρήματα. Ὁ δὲ γε Θεὸς τὸναντίον δρᾷ, αὐτῷ τῷ νῷ ἐπιθαίνει, καὶ ἐντιθεὶς αὐτῷ γνώσιν, ὡς βούλεται, καὶ διὰ τοῦ νοῦ τὴν τοῦ σώματος ἀκρασίαν κατευνάζων.

ΚΕΦΑΛ. ΞΔ'.

Οὐδεὶς ἐρῶν ἀληθοῦς προσευχῆς, καὶ ὀργιζόμενος, ἢ μνησικακῶν ἐκτός ἐστι παραπληξίας· ὁμοίος γὰρ ἐστι τῷ ὀξύπτεῖν θέλοντι, καὶ τοὺς οἰκείους ὀφθαλμοὺς ἐκταράσσοντι.

⁷⁹ Matth. vi, 9; Luc. xi, 2. ⁸⁰ Joan. iv, 23.

ΚΕΦΑΛ. ΕΕ΄.

Εἰ προσεύξασθαι ποθεῖς, μηδὲν τῶν ἐναντιουμένων τῇ προσευχῇ πράττει, ἵνα ὁ Θεὸς ἐγγίσας συμπορεύσῃ σοι.

ΚΕΦΑΛ. ΕΓ΄.

Μὴ σχηματίζῃς τὸ Θεῖον ἐν ἑαυτῷ προσευχόμενος, μηδὲ πρὸς μορφὴν τινα συγχωρήσῃς τυπωθῆναι σου τὸν νοῦν· ἀλλ' αὐλὸς τῷ αὐλῷ πρόσιθι, καὶ συνίσεις.

ΚΕΦΑΛ. ΕΖ΄.

Φυλάττου τὰς παγίδας τῶν ἐναντίων. Γίνεται γὰρ ἐν τῷ προσεύχεσθαι σε καθαρῶς, καὶ ἀταράχως, ἀθρόως ἐπιστῆναι σοι μορφὴν ξένην, καὶ ἀλλόφυλον. B πρὸς τὸ εἰς οἴησιν ἀπαγαγεῖν σε τοπάζοντα τὸ Θεῖον ἐκεῖ, ἵνα τὸ ἀθρόως ἐκκαλυφθῆν σοι, ποσὸν τὸ Θεῖον εἶναι πείσῃ· ἀποσον δὲ τὸ Θεῖον, καὶ ἀσχημάτιστον.

ΚΕΦΑΛ. ΕΗ΄.

Ὅταν μὴ δυναθῇ τὴν μνήμην κινήσαι ἐν τῇ προσευχῇ ὁ φθονερὸς δαίμων, τότε τὴν καρδίαν τοῦ σώματος ἐκδιάζεται εἰς τὸ ποιῆσαι ξένην τινὰ φαντασίαν τῷ νῷ, καὶ μορφῶσαι αὐτόν· ὁ δὲ ἔχων ἔθος ἐν νοήμασιν, εὐχέρως κάμπτεται, καὶ πρὸς αὐλὸν, καὶ ἀνεξιδεσθῆναι ἐπειγόμενος ἀπατάται, καπνὸν ἀντὶ φωτὸς κατέχων.

ΚΕΦΑΛ. ΕΘ΄.

Στήθι ἐπὶ τῆς φυλακῆς σου φυλάττων τὸν νοῦν σου ἀπὸ νοημάτων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, στήναι ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ ἡρεμίᾳ, ἵνα ὁ συμπάσχων τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ σοὶ ἐπιφοιτήσῃ, καὶ τότε λήψῃ δῶρον προσευχῆς εὐκλεέστατον.

ΚΕΦΑΛ. Ο΄.

Οὐ δύνησῃ προσεύχεσθαι καθαρῶς, πράγμασι συμπλεκόμενος ὑλικοῖς, καὶ φροντίσι συνεχέσι δονούμενος· προσευχὴ γὰρ ἐστὶν ἀπόθεσις νοημάτων.

ΚΕΦΑΛ. ΟΑ΄.

Οὐ δύναται δεδεμένος δραμεῖν, οὐδὲ νοῦς πάθει δουλεύων προσευχῆς πνευματικῆς τόπον ἰδεῖν· ἔλκεται γὰρ, καὶ περιφέρεται ἐκ τοῦ ἐμπαθοῦς νοήματος, καὶ οὐχ ἴσταται ἀκλόνητος. D

ΚΕΦΑΛ. ΟΒ΄.

Ἐπὶ καθαρῶς λοιπὸν, ἀπλανῶς καὶ ἀληθῶς προσεύχεται ὁ νοῦς τὸ τηνικαῦτα, οὐκ ἔτι ἐκ τῶν ἀριστερῶν ὑπέρχοντα· οἱ δαίμονες, ἀλλ' ἐκ τῶν δεξιῶν ὑποθιθενται γὰρ αὐτῷ δόξαν Θεοῦ, καὶ σχηματισμὸν τινα τῶν τῇ αἰσθήσει φίλων, ὡς δοκεῖν τελείως τετελεῖσθαι αὐτόν τοῦ περὶ προσευχῆς σκοποῦ. Τοῦτο δὲ, ἔφρασε θαυμαστὸς καὶ γνωστικὸς ἀνὴρ, ὑπὸ τοῦ τῆς κενοδοξίας πάθους γίνεσθαι, καὶ ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ ἀπτομένου, τοῦ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον τόπου, καὶ φλεψὶ πάλλοντός.

A

492 CAPUT LXV.

Si orare desideras, nihil eorum facias, quæ orationi contraria sunt, ut Deus appropinquans tibi, tecum obambulet.

CAPUT LXVI.

Ne, quod divinum est, tibi ipsi assimiles, cum oras, nec juxta aliquam formam permittas tuam efformari mentem, sed immateriali, tu velut immaterialis accede, eumque ipso in unum convenies.

CAPUT LXVII.

Laqueos adversariorum evita; fieri namque solet ut oranti tibi pure ac sine perturbatione confestim astet forma peregrina et alienigena, ut te in tui arrogantem existimationem inducat, dum conjicias, ibi, reperiri quod divinum est, ut ex improviseo revelatum tibi persuadeat, divinum esse quantum: verum divinum nomen sine quantitate est, caretque figura.

CAPUT LXVIII.

Quando invidus daemon non potest in oratione memoriam commovere, tunc corporis temperamento vim infert ad causandam in intellectu aliquam peregrinam imaginationem, ipsumque aliqua forma componendum; iste vero cui mos est in cogitationibus versari et hæerere, facile flectitur, et ad immaterialem expertem figuræ cognitionem impulsus, decipitur, fumum pro lumine suscipiens. C

493 CAPUT LXIX.

Sta in tui custodia mentem tuam servans in tempore orationis a cogitationibus, seu notionibus, quo in propria quiete permanas, ut, qui compassitur ignorantibus, ventilet etiam ad te, tuncque celeberrimum orationis præmium assequeris.

CAPUT LXX.

Pure orare non poteris, si materialibus negotiis fueris implicitus, assiduisque curis agitatus; oratio quippe est depositio seu abjectio cogitationum.

CAPUT LXXI.

Devinctus nequaquam currere potest, nec mens passionibus inserviens valebit spiritualis orationis locum videre; attrahitur quippe, et circumfretur a cogitatione peccata passionibus, neque stat incoussa.

CAPUT LXXII.

Igitur quando pure, stabiliter, seu non vagabunde, vereque mens oret, non amplius e sinistris adventant demones, sed a dextris: suggerunt namque ipsi Dei gloriam, et quamdam figurationem sensui amabilem, ita ut videatur ipse perfecte jam orationis scopum attingisse; hoc autem dixit quidam mirabilis et doctus vir a passione vanæ gloriæ procedere, et a demone tangente cerebri locum, et venas commovente.

494. CAPUT LXXIII.

Existimo quod dæmon, ubi locum, quem dixi, tetigerit, mentis lucem obvertat, perinde ac vult, sicque moveri passionem vanæ gloriæ, dum idem format mentem in cogitationem leviter sentientem, ita ut formam habeat divinæ ac substantialis cognitionis. Hic talis vero minime vexatus a carnalibus atque impuris passionibus, sed pure asians, videtur, sibi non amplius contrariam aliquam in seipso fieri operationem; unde suspicatur divinam esse apparitionem, quæ facta est ipsi a dæmone vehementi uso valitæ, et per cerebrum lucem conjunctam alterante, ac ipsum, prout diximus, formante.

CAPUT LXXIV.

Dei angelus astans solo verbo cunctam operationem oppositam a nobis cessare facit, movetque lumen mentis ad operandum sine ullo errore.

CAPUT LXXV.

Quod dicatur in Apocalypsi ⁸¹ angelum ferre thuribulum suffimenti, ut daret ad orationes sanctorum, arbitror quod sit hæc gratia, quæ per angelum efficitur: indit enim cognitionem veræ orationis, ita ut mens deinceps stet extra omnem agitationem, pigritiam ac negligentiam.

495. CAPUT LXXVI.

Phialæ odoramentorum ⁸² dicuntur orationes esse sanctorum, quas seniores viginti quatuor ferunt.

CAPUT LXXVII.

Existimandum autem est, phialam amorem esse erga Deum, sive perfectam et spiritualem charitatem, in qua perficitur oratio in Spiritu et veritate.

CAPUT LXXVIII.

Cum opinatus fueris te non egere lacrymis in oratione tua propter peccata, dispice quantum abfueris a Deo, cum deberes omni tempore in eo esse, et calidius lacrymaberis.

CAPUT LXXIX.

Profecto mensuras tuas agnoscens, suaviter lugelis, miserum ærumnosumque teipsum vocitans secundum Isaiam ⁸³, quod cum pollutus sis, et polluta labia habeas, et in medio populi talis existas, tu e contrario audes Domino exercituum astare.

CAPUT LXXX.

Si vere oraveris, plenissimam comperies fidem, seu certificationem, et ad te angeli convenient, et rationes eorum, quæ fiunt, in lucem profert.

⁸¹ Apoc. viii, 5. ⁸² Apoc. v, 8. ⁸³ Isa. vi, 5.

A

ΚΕΦΑΛ. ΟΓ΄.

Οἶμαι τὸν δαίμονα ἐφαπτόμενον τοῦ εἰρημένου τόπου τὸ περὶ τὸν νοῦν φῶς τρέπειν καθὼς βούλεται, καὶ οὕτω κινεῖσθαι τὸ τῆς κενεδοξίας πάθος, εἰς λογισμὸν μορφοῦντα τὸν νοῦν κῶφον γνωμόνως πρὸς τὸν ἀναπλασμὸν τῆς θείας καὶ οὐσιώδους γνώσεως, μὴ ὀχλούμενος δὲ ὁ τοιοῦτος ὑπὸ σαρκικῶν, καὶ ἀκαθάρτων παθῶν, ἀλλὰ καθαρῶς δῆθεν παρεστηκώς, ἔοικε μῆκέτι ἐνέργειάν τινα ἐναντίαν γίνεσθαι ἐν ἑαυτῷ, ἔθεν ὑποπτέει θεϊαν εἶναι ἐπιφάνειαν τῆν γενομένην αὐτῷ ὑπὸ τοῦ δαίμονος, καὶ μορφοῦντος αὐτὸν, καθὼς προέφαμεν.

B

ΚΕΦΑΛ. ΟΔ΄.

Ὁ τοῦ Θεοῦ ἄγγελος ἐπιστὰς λόγῳ μόνῳ ἔπασαν τὴν ἀντικειμένην ἐνέργειαν παύει ἐξ ἡμῶν, καὶ κινεῖ τὸ φῶς τοῦ νοῦ ἀπλανῶς ἐνεργεῖν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΕ΄.

Τὸ λέγειν ἐν τῇ Ἀποκαλύψει κομιζεσθαι τὸν ἄγγελον θυμίαμα ἵνα δῶ εἰς τὰς προσευχὰς τῶν ἁγίων, οἶμαι τὴν χάριν εἶναι ταύτην διὰ τοῦ ἀγγέλου ἐνεργουμένην· γινῶσιν γὰρ ἐμποιεῖ τῆς ἀληθοῦς προσευχῆς, ὥστε ἐστάναι λοιπὸν ἐκτὸς παντὸς κλόνου, ἀκηδίας τε, καὶ ὀλιγωρίας τὸν νοῦν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΣ΄.

Αἱ φιάλαι τῶν θυμιαμάτων αἱ προσευχαὶ εἶναι λέγονται τῶν ἁγίων, ὡς εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐπιφέρονται.

ΚΕΦΑΛ. ΟΖ΄.

Φιάλην δὲ ὑποληπτέον τὴν πρὸς Θεὸν φιλίαν, ἥτοι τὴν τελείαν καὶ πνευματικὴν ἀγάπην, ἐν ἣ ἡ προσευχὴ ἐνεργεῖται ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ.

ΚΕΦΑΛ. ΟΙ΄.

Ὅταν δόξης μὴ δεῖσθαι δακρύων ἐν τῇ προσευχῇ σου δι' ἁμαρτίας, σκόπει πόσον ἀφέστηκας Θεοῦ, ὀφελῶν εἶναι ἐν αὐτῷ διὰ παντὸς, καὶ θερμότερον δακρύσεις.

D

ΚΕΦΑΛ. ΟΘ΄.

Ναὶ μὴν ἐπιγινώσκων τὰ μέτρα σου, ἠδέως πενθήσεις, ταλανίζων ἑαυτὸν κατὰ τὸν Ἰσαίαν, ὡς ἀκάθαρτος ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ τοιοῦτου ὑπάρχων, τούναντίον τοῦ μαζ Κυρίου Σαβαώθ παρεστάναι.

ΚΕΦΑΛ. Ι΄.

Ἐὰν ἀληθῶς προσεύχη, πολλὴν πληροφορίαν εὑρήσεις, καὶ ἄγγελοι συνελεύσονται σοὶ καὶ τοὺς λόγους τῶν γινομένων φωτιοῦσι.

ΚΕΦΑΛ. ΠΑ'.

Γίνωσκε, ὅτι περ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι προτρέπονται ἡμᾶς εἰς προσευχὴν, καὶ συμπαρίστανται ἡμῖν χαίροντες ἅμα, καὶ προσευχόμενοι ὑπὲρ ἡμῶν· ἐὰν οὖν ἀμελήσωμεν, καὶ δεξώμεθα λογισμοὺς ἐναντίους λίαν παροξύνομεν αὐτούς, ὅτι περ ὑπὲρ ἡμῶν ἀγωνίζονται τοσοῦτον, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν βουλόμεθα ἰκετεῦσαι τὸν Θεόν· ἀλλὰ καταφρονούντες τῆς αὐτῶν λειτουργίας, καὶ τὸν τούτων Θεόν, καὶ Δεσπότην καταλιμπάνοντες δαίμοσιν ἀκαθάρτοις ἐντυγχάνομεν.

ΚΕΦΑΛ. ΠΒ'.

Προσεύχου ἐπιεικῶς, καὶ ἀταράχως, καὶ ψάλλε συνेतῶς καὶ εὐρύθμως, καὶ ἔση ὡς νεοσσὸς ἀετοῦ ἐν ὕψει αἰρόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΠΓ'.

Ἡ μὲν ψαλμωδία τὰ πάθη κατευνάζει, καὶ τὴν ἰσχυρίαν τοῦ σώματος ἡρεμεῖν ἀπεργάζεται. Ἡ δὲ προσευχὴ ἐνεργεῖν παρασκευάζει τὸν νοῦν τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν.

ΚΕΦΑΛ. ΠΔ'.

Προσευχὴ ἐστὶ πρέπουσα ἐνέργεια, τῇ ἀξίᾳ τοῦ νοῦ ἦτοι κρείττων, καὶ εἰλικρινῆς κρίσις αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΠΕ'.

Ἡ μὲν ψαλμωδία τύπος τῆς ποικίλης σοφίας ἐστίν, ἡ δὲ προσευχὴ, προοίμιόν ἐστι τῆς ἀϋλου, καὶ ποικίλης γνώσεως.

ΚΕΦΑΛ. ΠΣ'.

Ἡ γνώσις, καλλίστη ὑπάρχει, συνεργὸς γὰρ ἐστὶ τῆς προσευχῆς, τὴν νοερὰν δύναμιν τοῦ νοῦ διυπνίζουσα πρὸς θεωρίαν τῆς θείας γνώσεως.

ΚΕΦΑΛ. ΠΖ'.

Εἰ οὐδέπω ἔλαβες χάρισμα προσευχῆς, ἡ ψαλμωδίας, ἐφένδρευσον, καὶ λήψῃ.

ΚΕΦΑΛ. ΠΗ'.

Ἐλεγε δὲ αὐτοῖς καὶ παραβολὴν πρὸς τὸ δεῖν αὐτοῦς πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν· οὐκ οὖν μὴ ἐκκάκει τέως, μηδὲ ἀθύμει ὡς μὴ λαθῶν· λήψῃ γὰρ ὕστερον· καὶ ἐπήγαγε τῇ παραβολῇ, τό· « Εἰ γὰρ καὶ Θεὸν οὐ φοβοῦμαι, καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, ἀλλὰ γε διὰ τὸ κόπους παρέχειν μοι τὴν γυναῖκα, ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν αὐτῆς· » οὕτως οὖν καὶ ὁ Θεὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν βρώτων πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τάχει. Εὐθύμει τοιγαροῦν προσκαρτερῶν ἐμπόγως τῇ ἁγίᾳ προσευχῇ.

ΚΕΦΑΛ. ΠΘ'.

Μὴ θελήσης ὡς σοι δοκεῖ, ἀλλ' ὡς Θεῷ ἀρέσκει τὰ κατὰ σὲ γενέσθαι, καὶ ἔση ἀτάραχος, καὶ εὐχάριστος ἐν προσευχῇ σου.

A

496 CAPUT LXXXI.

Nosce, quod sancti angeli nos excitant ad orationem, et una nobiscum astant, gaudentes simul et orantes pro nobis; si igitur neglexerimus, et contrarias susceperimus cogitationes, valde irritabimus ipsos, quod ii pro nobis tautopere decertent, nos vero nec pro nobis ipsis volumus supplicare Deo, sed eorum contemnentes ministerium, ipsorumque Deum ac Dominum derelinquentes, impuris cum dæmonibus conversamur.

CAPUT LXXXII.

Æquo bonoque animo, et absque perturbatione ora, et prudenter atque concinne psalle, erisque uti pullus aquilæ in altum elevatus.

CAPUT LXXXIII.

Psalmorum cantus passiones sedat, et consopit, corporisque intemperantiam quiescere facit. Oratio autem mentem præparat, ut operationem propriam exerceat.

CAPUT LXXXIV.

Oratio est operatio, quæ decet dignitatem mentis, seu est iudicium ipsius melius, et sincerum.

CAPUT LXXXV.

Psalmorum cantus est imago variegatæ sapientiæ; oratio **497** vero, procemium est immaterialis et variæ cognitionis.

CAPUT LXXXVI.

Cognitio pulcherrima est, quippe quæ orationis est cooperatrix, vim mentis intelligibilem expergisci faciens ad notitiæ divinæ contemplationem.

CAPUT LXXXVII.

Si necdum accepisti gratiam orationis, aut psalmodiæ, insiste sedulus, et accipies.

CAPUT LXXXVIII.

Dicebat autem ipsis et parabolam, quod oporteat ipsos semper orare, neque deficere: non igitur deficies hactenus, neque despondeas animo, quia non acceperis; accipies etenim postea; et subiecit deinde parabolæ illud dictum: « Si namque Deum minime timeo, et hominem non revereor; tamen propterea quod mulier mihi præbet molestias, ipsius ultionem faciam⁸⁶; » sic ergo et Deus faciet vindictam clamantium ad ipsum noctu diuque. Esto itaque bono animo perseverans laboriose in sancta oratione.

CAPUT LXXXIX.

Ne, ut tibi videtur, velis fieri, quæ ad te spectant, sed ut Deo placet, erisque imperturbatus, et gratias agens in tua oratione.

⁸⁶ Luc. xviii, 2-6.

498 CAPUT XC.

Licet cum Deo videaris esse, cave a luxuriæ dæmone, valde namque fallax est, et maxime invidus, et ocior esse vult motione ac vigilantia mentis tuæ, ita ut eam avellat a Deo, cui assistebat cum devotione ac timore.

CAPUT XCI.

Si tibi cura est orationis, præpara te ad hostiles dæmonum invasiones, et constanter verbera quæ infligunt, sustine; nam tanquam feroces bestię insilient in te, tuumque corpus totum vexabunt et affligent.

CAPUT XCII.

Paratus sis, uti peritus certator, ut, quamvis ex inopinato videris spectrum, non concutiaris, et licet dispexeris gladium districtum adversum te, aut lampadem, quæ tuum comprehendat visum, non turberis, et quamvis speciem aliquam deformem, et cruentam spectaveris, nullo modo concidas anima, verum sta tuam confitendo præclaram confessionem, et facilius tuos inspicias inimicos.

CAPUT XCIII.

Qui molesta suffert, assequetur etiam quæ gaudium pariunt, et qui constans tolerat insuavia, non carebit suavis.

499 CAPUT XCIV.

Cave ne te decipiant per aliquam visionem maligni dæmones; verum esto prudens, te convertens ad orationem, Deumque precare, ut si ex ipso quidem est cogitatum, ipse te illuminet, at si non est celeriter a te deceptorem depellat, et confide, quod non stabunt canes, te ardente cum animo Deo colloquente: confestim nempe invisibiliter, atque occulte Dei potentia flagellati, procul expellantur.

CAPUT XCV.

Justum est quod neque fallaciam istam ignores; nimirum quod ad tempus sese dividunt dæmones, sique auxilium quærendum censueris, intrant reliqui angelicis in formis, expellendo primos, quo tu decipiaris ab ipsis, judicando quod videlicet forent angeli sancti.

CAPUT XCVI.

Multæ humilitati ac generositati stude, et insultus dæmonum animam tuam non continget, neque flagellum appropinquabit tabernaculo tuo, quia angelis suis mandavit de te, ut custodiant te⁸⁸, et invisibiliter abigant a te omnem oppositam operationem.

CAPUT XCVII.

Qui orationi dat operam audiet quidem strepitus et fragores, et voces, atque 500 verberum pulsationes, sed non concidet, neque prodet ratiocina-

⁸⁸. Psal. xc, 10, 11.

A

ΚΕΦΑΛ. 47.

Κἂν μετὰ Θεοῦ δοκῆς εἶναι, φυλάττου τῆς πορνείας δαίμονα. Δίαν γάρ ἐστιν ἀπατεῶν, καὶ φθονερώτατος, καὶ βούλεται δεξιότερος εἶναι τῆς κινήσεως καὶ νήψεως τοῦ νοῦς σου, καὶ ἀπὸ Θεοῦ ἀποσπᾶν αὐτὸν παρεστῶτα αὐτῷ μετ' εὐλαθείας, καὶ φόβου.

ΚΕΦΑΛ. 48.

Ἐάν προσευχῆς ἐπιμελῆ, ἐτοιμάζου πρὸς ἐπαγωγὰς δαιμόνων, καὶ καρτερῶς τὰς παρ' αὐτῶν μάστιγας ὑπόμενε· ὡς γὰρ θῆρες ἄγριου ἐπελεύσονται σοι, καὶ πᾶν σου κακώσουσι τὸ σῶμα.

ΚΕΦΑΛ. 49.

Παρασκευάζου ὡς ἔμπειρος ἀγωνιστής, κἂν ἀθρόως τῆς φαντασίαν, μὴ κλονεῖσθαι, κἂν ῥομφαίαν κατὰ σοῦ ἐσπασμένην, ἢ λαμπάδα κατέχουσάν σου τὴν ὄψιν μὴ ταράττεσθαι, κἂν μορφὴν τινα ἀηδῆ, καὶ αἱματώδη, μηδὲ ὅπως καταπίπτειν σου τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ στῆθι ὁμολογῶν τὴν καλὴν σου ὁμολογίαν, καὶ ῥῆθον ἐπόψῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου.

ΚΕΦΑΛ. 50.

Ὁ τὰ λυπηρὰ ὑποφέρων, καὶ τῶν περιχαρῶν τεύξεται, καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀηδέσι καρτερῶν, τῶν ἡδέων οὐκ ἀμοιρήσει.

ΚΕΦΑΛ. 51.

Ὅρα μὴ σε ἀπατήσωσι διὰ τινος ὕπτασίας οἱ πονηροὶ δαίμονες· ἀλλὰ γίνου σύννους τρεπόμενος εἰς εὐχὴν, καὶ παρακάλει τὸν Θεόν, ἵνα, εἰ μὲν ἐξ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ νόημα, αὐτὸς σε φωτίσῃ, εἰ δὲ μήγε, τὸ τάχος τὸν πλάνον ἀπελάσῃ ἀπὸ σοῦ, καὶ θάρσει, ὡς οὐ στήσονται οἱ κύνες, σοῦ ἐμπύρως τῇ πρὸς Θεόν ἐντεύξει κεχρημένου· εὐθέως γὰρ ἀοράτως, καὶ ἀφανῶς Θεοῦ δυνάμει μαστιζόμενοι, μακρὰν ἐλασθήσονται.

ΚΕΦΑΛ. 52.

Δίκαιόν ἐστι μὴδὲ τὸν δόλον τοῦτόν σε ἀγνοεῖν, ὅτι ἐν καιρῷ μερίζονται ἑαυτοὺς οἱ δαίμονες, καὶ εἰ δόξης βοήθειαν ἐπιζητεῖν, εἰσίσαιιν οἱ λοιποὶ ἐν σχήμασιν ἀγγελικοῖς τοὺς πρώτους ἐξελαύνοντες, πρὸς τὸ σε ἐξαπατᾶσθαι ὑπ' αὐτῶν, τῇ γνώμῃ, ὡς δῆθεν ἀγίων ὄντων ἀγγέλων.

ΚΕΦΑΛ. 53.

Ταπεινοφροσύνης πολλῆς ἐπιμελῆσαι, καὶ οὐ μὴ σου δαιμόνων ἐπήρεια καθάψῃται τῆς ψυχῆς, καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ τῷ σκηνώματί σου, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, καὶ ἀφανῶς ἅπασαν τὴν ἀντικειμένην ἐνέργειαν ἐκδιώξουσιν ἀπὸ σοῦ.

ΚΕΦΑΛ. 54.

Ψόφους μὲν καὶ κτύπους καὶ φωνὰς καὶ αἰκισμοὺς ἐκ δαιμόνων ἀκούσεται ὁ καθαρῶς ἐπιμελούμενος προσευχῆς, ἀλλὰ οὐ συμπετεῖται, οὐδὲ προδώσει τὸν

λογισμὸν λέγων πρὸς τὸν Θεόν· Οὐ φοβηθήσομαι· κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ τὰ ὅμοια.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ΄.

Ἐν καιρῷ τῶν τοιούτων πειρασμῶν, βραχεῖα καὶ ἐπιτεταμένη προσευχῇ κέχρησο.

ΚΕΦΑΛ. ΛΘ΄.

Ἐὰν ἀπειλήσωσί σοι οἱ δαίμονες, ἀθρόως ἐκ τοῦ αἵρος προφαίνεσθαι, καὶ ἐκπλήττειν σε, καὶ διαρπάξειν τὸν νοῦν σου, ἢ ὡς θῆρες ἀδικεῖν τὴν σάρκα σου, μὴ πτοηθῆς αὐτοῦς, μηδὲ ὄλως φροντίσης τῆς τούτων ἀπειλῆς· ἐκφοβοῦσι γὰρ σε πειράζοντες, εἰ ὄλως προσέχεις αὐτοῖς, εἰ τέλειον αὐτῶν κατεφρόνησας, εἰ Θεῷ παντοκράτορι, καὶ δημιουργῷ, καὶ προνοητῇ τοῦ παντός παρίστασαι ἐν τῇ προσευχῇ.

ΚΕΦΑΛ. Ρ΄.

Τί οὕτως ἀλόγως αὐτῷ παρέστηκας, ὡς παρελθόντα τὸν ἀνυπέβλητον αὐτοῦ φόβον, καὶ κώνωπας, καὶ κανθάρους δεδίττεσθαι; ἢ οὐκ ἤκουσας τοῦ λέγοντος· «Κύριον τὸν Θεόν σου φοβηθήσῃ;» καὶ πάλιν· «Ὅν φοβίται καὶ τρέμει πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως αὐτοῦ;» καὶ τὰ ἕξῃς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑ΄.

Ὡσπερ ὁ ἄρτος τροφή ἐστὶ τῷ σώματι, καὶ ἀρετὴ τῇ ψυχῇ, οὕτω καὶ τοῦ νοῦ ἡ πνευματικὴ προσευχὴ τροφή ὑπάρχει.

ΚΕΦΑΛ. ΡΒ΄.

Μὴ φαρισαϊκῶς, ἀλλὰ τελωνικῶς προσεύχου ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ τῆς προσευχῆς, ἵνα καὶ σὺ δικαιωθῆς ὑπὸ Κυρίου.

ΚΕΦΑΛ. ΡΓ΄.

Ἀγωνίζου μὴ κατεύξασθαί τινος ἐν τῇ προσευχῇ σου, ἵνα μὴ ἂ οἰκοδομῆς καταλύσης βδελυκτὴν ποιῶν τὴν προσευχὴν σου.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔ΄.

Ὁ χρεωφειλέτης τῶν μυρίων ταλάντων παιδευέτω σε, ὡς, εἰ μὴ ἀφήσῃς τῷ ὀφειλέτῃ, οὐδὲ αὐτὸς τεύξη τῆς ἀφέσεως· παρέδωκε γὰρ, φησὶν, αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕ΄.

Παραπέμπου τὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος, ἐν τῇ παραστάσει τῆς προσευχῆς, ἵνα μὴ νυττόμενος ὑπὸ φύλλης, ἢ φθειρῶς, ἢ κώνωπος, ἢ μυίας, ζημιωθῆς τὸ μέγιστον κέρδος τῆς προσευχῆς σου.

ΚΕΦΑΛ. ΡϚ΄.

Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς τινε τῶν ἀγίων προσευχομένων, τοσοῦτον ἀνθίστατο ὁ πονηρῶς, ὡς ἅμα τῷ ἐκτεῖναι τὰς χεῖρας, ἐκείνον εἰς λέοντα μετασχηματίζεσθαι, καὶ ἀνεγείρειν εἰς ὀρθὴν τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ τοὺς οἰκείους ὄνυχας ἐκατέρωθεν ταῖς δυσὶ ψύαις ἐμπίρειν τοῦ ἀγωνιστοῦ, καὶ μὴ ἀφίστασθαι πρὶν τὰς χεῖρας κατάξει. Τὸν δὲ μηδὲ πώποτε ὑπογαλάσαι ταύτας ἄχρῖς οὐ τὰς συνήθεις εὐχὰς ἐπλήρωτε.

⁸⁷ Deut. x, 20. ⁸⁸ Joel ii, 10; Nahum i, 5. ⁸⁹ Matth. xviii, 34.

tionem, dicens ad Deum: Non timebo mala, quoniam tu mecum es; et similia.

CAPUT XCVIII.

In tempore hujuscemodi tentationum utere brevi et intensa oratione.

CAPUT XCIX.

Si dæmones comminentur tibi sese ex improviseo apparituros ex aere, teque perterrefacturos, tuamque mentem rapturos, aut, tanquam atroces bestiae tuam carnem violenter dilaniaturos, ne ipsos paveas, neve ullatenus illorum comminationem cures; injiciunt quippe metum tentantes te, an omnino ipsis attendas, an eos totaliter despexeris, an omnipotenti Deo, et Creatori, omniumque rerum provisor, in oratione astiteris.

CAPUT C.

Quid eidem Deo ita inconsiderate astas, ut ejus insuperabilem omittens timorem, et culices et scarabeos pertimescas? Annon audisti dicentem: «Dominum Deum tuum timebis⁸⁷,» et rursus: «Quem metuunt, et tremunt a facie potentiae ejus⁸⁸?» et reliqua.

501 CAPUT CI.

Sicut panis est alimentum corpori, et virtus animæ, ita et intellectui spiritualis oratio nutrimentum est.

CAPUT CII.

Ne pharisaice, sed more publicani ores in sacro orationis loco, ut etiam tu a Domino justificeris.

CAPUT CIII.

Contende, non orare adversus aliquem in tua oratione, ne destruas quæ ædificas, orationem tuam execrandam reddendo.

CAPUT CIV.

Doceat te qui debitor erat decem mille talentorum, quod nisi dimittas debitori, nec ipse dimissionem consequeris; tradidit enim, inquit, ipsum tortoribus⁸⁹.

CAPUT CV.

Prætermitte corporis necessitates, dum orationi assistis, ne sodicatus a pulice, aut a pediculo, vel culice seu musca, maximi lucri tuæ orationis detrimentum patiaris.

CAPUT CVI.

Pervenit ad nos, seu ad aures nostras, quod cuidam sanctorum oranti adeo 502 malignus obstabat, ut, simul ac manus extendebat, ille in leonem transfiguraretur, et recta sursum erigens anteriores pedes, propriosque unguis utrinque duabus malis certatoris insingeret, neque desisteret, priusquam manus ille diduceret; ipse vero nunquam relaxavit eas, donec preces consuetas explevit.

CAPUT CVII.

Hujuscemodi fuisse novimus cum, qui in fovea solitaria quiete silebat, Joannem Parvum, sive potius præmagnum monachum, qui ex Dei consortio mansit immotus, dæmone in specie draconis circumvoluto, ejusque carnes mandente, et in faciem ejus eructante.

CAPUT CVIII.

Legisti omnino et vitas monachorum Tabennesiotarum, ubi dicitur, quod abbate Theodoro sermonem ad fratres habente, venerunt duæ viperæ sub ejus pedes; ille vero imperturbate eas uti fornicem faciens, suscepit interius, donec sermonem locutus perfecit, tuncque ipsas fratribus ostendit, rem exponens.

CAPUT CIX.

Rursus de altero Patre spirituali, seu religioso legimus, quod orante ipso vipera accedens ejus attigit pedes, ille vero non prius deposuit manus, quousque consuetam perfecit orationem, **503** nihilque passus est noxæ qui dilexit Deum plusquam seipsum.

CAPUT CX.

In oratione tua nec elatum, nec distractum habeas visum, et abnegando tuam carnem et animam, vive mentaliter.

CAPUT CXI.

Alteri cuidam sancto in deserta solitudine degenti tranquille, dum oraret, dæmones astantes per duas hebdomadas ipso tanquam pila ludebant et in aera jactando vibrabant, cum in storea suscipientes, nullatenus tamen mentem ejus a fervente oratione deducere potuerunt.

CAPUT CXII.

Rursus alteri Deum amanti et orationis curam gerenti, cum per desertam solitudinem graderetur, asliterunt angeli duo, simulque cum ipso iter facientes, cum in medio collocarunt. Ille vero nullatenus iis adhæsit, ne, quod melius erat, detrimentum acciperet. Meminerat quippe apostolici effati dicentis: « Nec angeli, neque principatus, neque potestates poterunt nos separare a charitate Christi ⁹⁰. »

CAPUT CXIII.

Angelis æqualis sit monachus per veram orationem.

504 CAPUT CXIV.

Cupiens videre faciem Patris, qui in cælis est, nullo modo studeas aliquam excipere formam tempore orationis.

CAPUT CXV.

Ne desideres Angelos, aut Potestates, aut Christum sensibiliter videre, ne prorsus amens evadas,

⁹⁰ Rom. viii, 38, 39.

A

ΚΕΦΑΛ. ΡΖ'.

Τοιαῦτον ἐγνώμεν γεγονέναι, καὶ τὸν ἐν λάκκῳ ἡσυχάζοντα Ἰωάννην τὸν Μικρὸν, ἦτοι ὑπερμεγέθη μοναχὸν, ὃς ἀκίνητος ἔμεινεν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ συνουσίας, τοῦ δαίμονος ἐν εἰδει δράκοντος περιειλιχθέντος, καὶ μασσομένου αὐτοῦ τὰς σάρκας, καὶ τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐπερευγομένου.

ΚΕΦΑΛ. ΡΗ'.

Ἀνέγνωσ πάντως καὶ τοὺς βίους τῶν Ταβεννησιωτῶν μοναχῶν, καθά φησιν, ὅτι Λαλοῦντος τοῦ ἰαββᾶ λόγον τοῖς ἀδελφοῖς, ἦλθον δύο ἔχιδνα ὑπὸ τοὺς ποδᾶς αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀταράχως ποιήσας αὐτὰς ὡσεὶ καμάραν, ὑπέλαθεν αὐτὰς ἐνδοθεν, ἕως ἐπαύσατο λαλῶν τὸν λόγον, καὶ τότε αὐτὰς ὑπεδείκνυ τοῖς ἀδελφοῖς, ἐξηγούμενος τὸ πρᾶγμα.

ΚΕΦΑΛ. ΡΘ'.

Περὶ ἐτέρου πάλιν ἀνέγνωμεν πνευματικοῦ, ὅτι προσευχομένου αὐτοῦ, ἔχιδνα ἐλθοῦσα, καθήψατο τοῦ ποδῆς αὐτοῦ· ὁ δὲ οὐ πρότερον καθῆκε τὰς χεῖρας, ἄχρις οὗ τὴν συνήθη ἐξετέλεσεν εὐχὴν, καὶ οὐδὲν ἐβλάβη ὁ ἀγαπήσας τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἑαυτὸν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙ'.

Ἀμετεώριστον ὄμμα ἔχε ἐν τῇ προσευχῇ σου καὶ ἀρνησάμενός σου τὴν σάρκα, καὶ τὴν ψυχὴν, κατὰ νοῦν ζῆθι.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΑ'.

Ἐτέρῳ τινὶ εὐτόνως εὐχομένῳ ἀγίῳ ἐν ἐρήμῳ ἡσυχάζοντι, δαίμονες ἐπιστάντες ἐπὶ δύο ἐβδομάδας, τοῦτον ἐσφαίριζον, καὶ ἐτίνασσον εἰς τὸν ἀέρα, δεχόμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ψιαθίῳ, καὶ οὐδὲν ἴσχυσαν κατάγειν τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐμπύρου προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΒ'.

Ἄλλῳ πάλιν φιλοθέῳ καὶ προσευχῆς πρόνοιαν ποιουμένῳ, ἐν ἐρήμῳ βαδίζοντι, ἄγγελοι ἐπέστησαν δύο, καὶ ἐμέσαζον αὐτὸν συνοδοιποροῦντες αὐτῷ· ὁ δὲ οὐδὲν τούτοις προσεῖχεν, ἵνα μὴ τὸ κρεῖττον ζημιωθῇ. Ἐμνημόνευσε γὰρ τοῦ ἀποστολικοῦ βητοῦ τοῦ φάσκοντος· « Οὕτε ἄγγελοι, οὕτε ἀρχαὶ, αὐτε δυνάμεις δυνήσονται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. »

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΓ'.

Ἰσάγγελος γίνεται μοναχός διὰ τῆς ἀληθοῦς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΔ'.

Ἐπιποθῶν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς, μὴ ζῆται παντελῶς μορφὴν, ἢ σχῆμα δεῖξασθαι ἐν τῷ τῆς προσευχῆς καιρῷ·

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΕ'.

Μὴ πῶθει ἀγγέλους ἰδεῖν, ἢ δυνάμεις, ἢ Χριστὸν αἰσθητῶς, ἵνα μὴ τέλεον φρενιτικῆς γένῃ, λύκον ἀντὶ

ποιμένος δεχόμενος καὶ προσκυνῶν τοῖς ἐχθροῖς δαί-
μοσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΖ'.

Ἄρχὴ πλάνης, νοῦ κενοδοξία, ἐξ ἧς κινούμενος ὁ
νοῦς, ἐν σχήματι καὶ μορφαῖς περιγράφειν πειρᾶται
τὸ Θεῖον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΖ'.

Ἐγὼ τὸ ἐμὸν, τοῦτο ἐρῶ ὁ καὶ νεωτέροις εἰρηκα-
Μακάριος ὁ νοῦς, ὅς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς
τελείαν ἀμορφίαν ἐκτέησται.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΗ'.

Μακάριος ἐστὶν ὁ νοῦς, ὅς ἀπερισπάστως εὐχό-
μενος, πλείονα πόθον ἀεὶ πρὸς Θεὸν προσλαμβάνει.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΘ'.

Μακάριος ἐστὶν ὁ νοῦς, ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς
προσευχῆς αὐλὸς καὶ ἀκτῆμων γίνεται.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚ'.

Μακάριος ἐστὶν ὁ νοῦς, ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς
προσευχῆς τελείαν ἀναισθησίαν κτησάμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΑ'.

Μακάριος ἐστὶ μοναχός, ὁ πάντων περίφημα ἑαυ-
τὸν λογιζόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΒ'.

Μακάριος ἐστὶ μοναχός, ὁ πάντων τὴν σωτηρίαν,
καὶ προκοπὴν, ὡς οἰκείαν κατὰ πάσης χαρᾶς ὀρῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΓ'.

Μακάριος ἐστὶ μοναχός, ὁ πάντας ἀνθρώπους ὡς
Θεὸν μετὰ Θεὸν λογιζόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΔ'.

Μοναχός ἐστὶν, ὁ πάντων χωρισθείς, καὶ πᾶσι
συνηρμοσμένος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΕ'.

Μοναχός ἐστὶν, ὁ ἑαυτὸν μετὰ πάντων ἡγούμενος
διὰ τὸ ἐν ἐκάστῳ ἑαυτὸν ἀπαραλείπτως δοχεῖν
ἐρᾶν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΖ'.

Οὗτος προσευχὴν ἐπιτελεῖ, ὁ ἀεὶ τὴν πρωτόνοιαν
ἑαυτοῦ πᾶσαν καρποφορῶν τῷ Θεῷ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΖ'.

Πᾶν ψεῦδος, καὶ πάντα ὄρκον περίστασο ὡς μο-
ναχός, καὶ προσεύξασθαι ποθῶν, εἰ δὲ μήγε, εἰς μά-
την σχηματίζεις τὸ ἀνοικτεῖον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΗ'.

Εἰ πνεύματι προσεύχεσθαι βούλει, μηδὲν ἀνεμῆση
ἀπὸ σαρκός καὶ οὐχ ἕξεις νέφος ἀντικουῶν σοι ἐν
τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΘ'.

Ἐμπιστεύσον τῷ Θεῷ τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος,
καὶ δῆλος ἔσῃ καὶ τὴν τοῦ πνεύματος πιστεύων
αὐτῷ.

A lupum vice pastoris excipiens, et hostes daemones
adores.

CAPUT CXVI.

Principium erroris mentis est vana gloria, a qua
eadem mens commota, circumscribere tentat divi-
nitatem in specie atque formis.

CAPUT CXVII.

Ego meum hoc dicam, quod et junioribus dixi:
Beata mens, quæ orationis tempore perfectam for-
marum possedit vacuitatem.

CAPUT CXVIII.

Beata mens, quæ sine ulla orans distractione
semper plus desiderii percipit erga Deum.

B

CAPUT CXIX.

Beata mens, quæ circa tempus orationis imma-
terialis et inops evadit.

505 CAPUT CXX.

Beata mens, quæ orationis tempore perfectam
possidet insensibilitatem.

CAPUT CXXI.

Beatus monachus, qui seipsum omnium peripsema
reputat.

CAPUT CXXII.

Beatus monachus, qui salutem et progressum
omnium cum omni gaudio, seu libentissime videt.

CAPUT CXXIII.

Beatus monachus, qui post Deum omnes homines
tanquam Deum reputat.

CAPUT CXXIV.

Monachus est, qui ab omnibus separatus est, om-
nibusque apte accommodatus.

CAPUT CXXV.

Monachus est, qui seipsum cum omnibus esse
existimat, eo quod in unoquoque sibi se jugiter
videre videatur.

CAPUT CXXVI.

Is orationem perficit, qui semper mentis suæ
primitias instar fructus offert Deo.

D

506 CAPUT CXXVII.

Omne mendacium, et omne jusjurandum evita
sicuti monachus, qui que orare peroptas; alioquin
frustra alienum effingis.

CAPUT CXXVIII.

Si spiritu velis orare, nihil haurias a carne, sicque
non habebis nebulam tibi tempore orationis adver-
santem.

CAPUT CXXIX.

Committe fidens Deo corporis egestatem, sicque
manifestus eris, quod et illam spiritus ipsi concre-
dis.

CAPUT CXXX.

Si promissiones consecutus fueris, regnabis; ad eas igitur respiciens, suaviter presentem portabis paupertatem.

CAPUT CXXXI.

Ne recuses paupertatem, et tribulationem, quæ sunt materiæ minime gravis orationis.

CAPUT CXXXII.

Corporeæ virtutes sint tibi comites ad eas, quæ sunt animæ, eæque animæ ad spirituales, et ipsæ ad immaterialem atque essentialem cognitionem.

507 CAPUT CXXXIII.

Si, orando, facile cogitationes interquiescant, dispice unde id fiat, ne latenter patiaris insidias, et errans teipsum divendas.

CAPUT CXXXIV.

Nonnunquam dæmones tibi suggerunt cogitationes, rursusque te provocant, ut videlicet ores adversus eos, aut ipsis contradicas, atque libenter secedunt, ut, deceptus, existimes de teipso, quod incepisti cogitationes devincere, ac dæmones perterrefacere.

CAPUT CXXXV.

Si ores adversus passionem, aut dæmonem, qui te perturbat ac vexat, memento dicentis: « Persequar inimicos meos, et comprehendam eos, et non convertar donec deficiant, et conteram ipsos, nec poterunt stare, cadent subtus pedes meos⁹¹; » et reliqua. Ista tempestive dices, te humilitate armando contra adversarios.

CAPUT CXXXVI.

Ne putes fuisse comparatam virtutem, nisi prius usque ad sanguinem pro ipsa velut in acie certaveris: oportet enim usque ad mortem adversus peccatum pugnaciter consistere; et irreprehensibiliter, secundum divinum Apostolum⁹².

508 CAPUT CXXXVII.

Si aliquem adjuvabis, læderis ab altero, ut accepta injuria cedas, aut aliquid facias absurdum, maleque dissipas quæ bene congregasti; hic enim malignorum scopus est dæmonum. Ideo attendendum considerate.

CAPUT CXXXVIII.

Ingruentes dæmonum impetus exspecta, curam adhibens quomodo ab ipsorum servitute recedas.

CAPUT CXXXIX.

Noctu quidem turbare per se ipsos expetunt dæmones spiritualem magistrum, interdiu vero per homines periculis et calumniis, ac seditiosis illam circumdant.

Α

ΚΕΦΑΛ. ΡΑ'.

Ἐάν ἐπιτεύξη τῶν ἐπαγγελιῶν, βασιλεύσεις, οὐκοῦν πρὸς ταῦτα ἀποβλέπων, ἡδέως οἴσσις τὴν παροῦσαν πενίαν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΑ'.

Μὴ παραιτοῦ πενίαν καὶ θλίψιν, τὰς ὕλας τῆς ἀδαροῦς προσευχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΒ'.

Ὁμηρεῦτέωσάν σοι αἱ σωματικὰ ἀρετὰ πρὸς τὰς ψυχικὰς, καὶ αἱ ψυχικὰ πρὸς τὰς πνευματικὰς. Καὶ αὗται πρὸς τὴν αὐλὸν γινῶσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΓ'.

Σκόπει κατευχόμενος λογισμῶν, εἰ ῥαδίως λοφῆσειεν, ὅθεν τοῦτο γέγονε, μὴ ἔγκρυμμα πάθους καὶ πλανηθεὶς ἀποδοῦς σεαυτὸν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΔ'.

Ἔστιν ὅτε οἱ δαίμονες ὑποβάλλουσί σοι λογισμοὺς, καὶ πάλιν ἐρεθίζουσί σε ὀρθῶς προσεύξασθαι κατ' αὐτῶν, ἢ ἀντιλέξαι αὐτοῖς καὶ ἐκουσίως ὑποχωροῦσιν, ἵνα ἀπατηθεὶς, οἰθῆς περὶ σεαυτοῦ, ὅτι ἤρξω νικᾶν τοὺς λογισμοὺς, καὶ φοβεῖν τοὺς δαίμονας.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΕ'.

Προσευχὴ κατὰ πάθους, ἢ δαίμονος παρενοχλουῦτός σοι, μέμνησο τοῦ λέγοντος: « Καταδιώξω τοὺς ἐχθροὺς μου καὶ καταλήψομαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι ἕως ἂν ἐκλείπωσιν, ἐκθλίψω αὐτούς, καὶ οὐ μὴ δύνωνται στήναι, πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου, » καὶ τὰ ἑξῆς. Ταῦτα δὲ εὐκαίρως λέξεις ταπεινοφροσύνη ἑαυτὸν ἐπλήζων κατὰ τῶν ἀντιπάλων.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΣ'.

Μὴ νόμιζε κεκτῆσθαι ἀρετὴν, μὴ πρότερον ἕως αἵματος ὑπὲρ αὐτῆς παραταξάμενος, δεῖ γὰρ μέχρι θανάτου ἀντικαθίσασθαι πρὸς τὴν ἀμαρτίαν, ἀγωνιστικῶς, καὶ ἀνεγκλήτως κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΣ'.

Ἐάν ὠφελῆσῃς τινά, βλαβῆσῃ ὑψ' ἑτέρου, ἵνα ἀδικούμενος εἴκης, ἢ δράσῃς τι ἄτοπον, καὶ σκορπίσης κακῶς, ἢ καλῶς συνήγαγες. Σκοπὸς γὰρ τοῦτο τῶν πονηρῶν δαιμόνων· διὸ προσεκτέον νοουνεχῶς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΗ'.

Ὁρμάς δαιμόνων ἐπαχθείσας ἐκδέχου φροντίζων πῶς ἀποστῆς τῆς δουλείας αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΘ'.

Νύκτωρ μὲν ταράττειν δι' ἑαυτῶν ἐξαιτοῦνται τὸν πνευματικὸν διδάσκαλον οἱ δαίμονες. Καὶ μετ' ἡμέραν δι' ἀνθρώπων περιστάσεις, καὶ συκοφαντίας, καὶ κινδύνους τοῦτον περιβάλλουσι.

⁹¹ Psal. lxxvi, 58, 59. ⁹² I Tim. vi, 12.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜ'.

Μὴ παραιτοῦ τοὺς κναφεῖς· εἰ γὰρ καὶ τύπτουσι πατοῦντες, καὶ τείνοντες ξαίνουσι, ἀλλὰ γε διὰ τούτων λαμπρὰ ἡ αἰσθησίς σου γίνεται.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΑ'.

Ἐφ' ὅσον οὐκ ἀπετάξω τοῖς πάθεσιν, ἀλλ' ὁ νοῦς σου ἐναντιοῦται τῇ ἀρετῇ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ, οὐχ εὐρήσεις εὐώδεις θυμίαμα ἐν τῷ κόλπῳ σου.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΒ'.

Προσεύξασθαι ποθεῖς; μεταστάς τῶν ἐνθένδε, τὸ πολίτευμα, ἔχε ἐν οὐρανοῖς διὰ παντός, οὐ λόγῳ ἀπλῶς ψιλῶ, ἀλλὰ πράξει ἀγγελικῇ καὶ γνώσει θειοτέρῃ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΓ'.

Εἰ μόνον δυσπραγῶν μνημονεύεις τοῦ Κριτοῦ, ὡς φοβερός, καὶ ἀδέκαστος ὑπάρχει, οὐδέπω μεμάθηκας δουλεύειν Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθαι αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Ἴσθι γὰρ ὅτι κἀν ταῖς πνευματικαῖς ἀνέσεις, καὶ εὐωχίαις μᾶλλον μετ' εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς δεῖ λατρεύειν αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΔ'.

Ἐπιγνώμων ἀνὴρ, ὁ μὴ πρὸ τῆς τελείας μετανοίας ἀνασχόμενος τῆς ἐλλύπου μείλας τῶν οικείων ἀμαρτημάτων, καὶ τῆς ἐν πυρὶ αἰωνίῳ δίκης, τῆς τούτων εἰσπράξεως.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΕ'.

Ὁ ἐν ἀμαρτίαις ἐνεχόμενος, καὶ παροργισμοῖς, καὶ τολμῶν ἀναιδῶς ἐκτείνεσθαι πρὸς γνῶσιν θειοτέρων πραγμάτων, ἢ καὶ αὐλοῦ καταπερβαίνων προσευχῆς, οὗτος δεχέσθω τὸ ἀποστολικὸν ἐπιτίμιον, ὡς οὐκ ἔστιν ἀκίνδυνον αὐτῷ, τὸ γυμνῆ, καὶ ἀκαλύπτῳ κεφαλῇ προσεύχεσθαι. «Ὁφείλει γάρ, φησὶν, ἡ τοιαύτη κατὰ κεφαλῆς ἐξουσίαν ἔχειν, διὰ τοὺς ἐφεπτῶτας ἀγγέλους, αἰδῶ, καὶ ταπεινοφροσύνην προσήκουσαν περιβαλλομένην.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜϚ'.

Ὅσπερ ὀφθαλμιῶντα οὐκ ὀνήσει ἡ ἐν σταθῆρᾳ μεσημβρία, καὶ σφοδροτάτῃ φρυκτωρίῳ ἀκατάληπτος, καὶ ἐπιτεταμένη τοῦ ἡλίου θέα, οὕτως οὐδὲ τὸν ἐμπαθῆ, καὶ ἀκάθαρτον νοῦν, ἡ τῆς ἐν πνεύματι, καὶ ἀληθείᾳ φοβεράς, καὶ ὑπερφυοῦς προσευχῆς ἀνατύπωσις παντελῶς ὀνήσειεν, ἀλλὰ καὶ τούναντίον πρὸς ἀγανάκτησιν καθ' ἑαυτοῦ ἐγείρει τὸ Θεῖον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΖ'.

Εἰ τὸν μετὰ δώρου προσελθόντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἐδέξατο, ὁ ἀνευδεής, καὶ ἀδέκαστος ἕως τοῦ διαλλαγῆναι τῷ πλησίον λυπούμενῳ πρὸς αὐτὸν, σκόπει πόσης φυλακῆς καὶ διακρίσεως χρεῖα, ἵνα εὐπρόσδεκτον δῶμεν τῷ Θεῷ θυμίαμα ἐν τῷ νοτιῷ θυσιαστηρίῳ.

Α

CAPUT CXL.

Ne respuas fullones; etenim si conculcantes pulsent, et contendentes carminant; attamen per ista sensus tuus splendidus evadit.

CAPUT CXLI.

Quandiu non renuntiaveris passionibus, sed tua mens virtuti adversetur, et veritati, nequaquam invenies beneolens in sinu tuo suffimentum.

509 CAPUT CXLII.

Cupis orare? transferendo te hinc, conversationem jugiter in cœlis habe, non nudo verbo simpliciter, sed actu angelico, et diviniore cognitione.

Β

CAPUT CXLIII.

Si tantum adversis in rebus recorderis Judicis, quam terribilis, et donis incorruptus existat, non adhuc didicisti servire Domino in timore, eique exsultare in tremore⁹². Scito igitur, quod in spiritualibus recreationibus, ac epulis majori cum devotione et reverentia oportet ipsum colere et adorare.

CAPUT CXLIV.

Sapiens vir est et consideratus, qui ante perfectam pœnitentiam non desistit a memoria dolore affecta suorum peccatorum, et damnationis in æterno igne pro illorum perpetracione.

CAPUT CXLV.

Γ

Qui peccatis detinetur et concitationibus ad iram, audetque impudenter ad rerum diviniorem cognitionem sese extendere, aut etiam ad immaterialem ascendere orationem, suscipiat ille apostolicam censuram, quod nimirum res non sine periculo est, nudo, nec operto capite orare: «Debet enim, inquit, ista potestatem habere super caput propter angelos⁹³ astantes, pudorem atque humilitatem circuminduta convenientem.

510 CAPUT CXLVI.

Quemadmodum lippientem, sive oculis laborantem minime juvabit aspectus solis, qui percipi non potest, et intentus est, cum in fervida meridie, et vehementissima illuminatione resplendet, ita neque passionibus inquinatam, impuramque mentem figuratio tremendæ ac excellentis orationis in spiritu et veritate ullatenus juvabit, sed et e contra in seipsam potius divinum excitat numen.

CAPUT CXLVII.

Si eum qui cum dono processit ad altare non suscepit is qui nulla eget re, donisque est incorruptus, donec reconciliatus fuerit fratri suo adversus ipsum dolenti⁹⁴, dispice, quanta opus sit observantia et discretionem, ut in intellectuali altari suffimentum Deo bene acceptabile offeramus.

⁹² Psal. II, 11. ⁹³ I Cor. XI, 10. ⁹⁴ Matth. V, 25, 24.

CAPUT CXLVIII.

Ne sis garrulitate gaudens, neve gloriæ studio exsultes; alioquin non tantum in dorso tuo, sed et in vultu tuo fabricabunt peccatores⁹⁶, erisque ipsis tempore orationis ludibrium, attractus, et deceptus ab ipsis in cogitationibus alienis.

CAPUT CXLIX.

Studium, seu attentio orationem quærens, orationem inveniet; oratio quippe, vel quid aliud simile subsequitur attentionem, cui danda opera.

511 CAPUT CL.

Quemadmodum sensibus omnibus melior est visus, ita et omnibus virtutibus divinius est oratio.

CAPUT CLI.

Orationis laus est non simpliciter quantitas, sed qualitas, et hoc demonstrant qui ascenderunt in templum⁹⁷; et illud: « Vos, dum oratis, nolite multum loqui⁹⁸. »

CAPUT CLII.

Quandiu proportionem corporis attendis, mensque tua quæ sunt tabernaculo delectabilia fovet, locum orationis nondum vidisti, sed etiam procul a te distat illius vita beata.

CAPUT CLIII.

Quando orationi assistens supra omne aliud gaudium ascenderis, tunc orationem vere invenisti.

A

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΒ΄.

Μὴ ἔσο λογοχαρῆς, μηδὲ δοξοχαρῆς, εἰ δὲ μήγε, οὐκ ἔτι ἐν τῷ νῶτῳ σου, ἀλλ' ἐν τῷ προσώπῳ σου τεκταίνουσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ, καὶ ἔσῃ ἐπίχαρμα αὐτοῖς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, ἐξελεχόμενος, καὶ δελεαζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἐν λογισμοῖς ἀλλοκότοις.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΘ΄.

Προσοχὴ προσευχὴν ζητοῦσα, προσευχὴν εὐρήσει· προσευχὴ γὰρ προσοχῇ εἰ καὶ ἄλλο ἔπεται, ἐφ' ἣν σπουδαστέον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝ΄.

Ὡσπερ πασῶν τῶν αἰσθήσεων κρείττων ἡ ὄρασις, οὕτω καὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν, προσευχὴ θειοτέρα.

B

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΑ΄.

Προσευχῆς ἔπαινος, οὐκ ἀπλῶς ἡ ποσότης, ἀλλ' ἡ ποιότης, καὶ τοῦτο δηλοῦσιν οἱ ἀναβάντες εἰς τὸ ἱερόν, καὶ τὸ, « Ὑμεῖς προσευχόμενοι, μὴ βαττολογήσητε » καὶ τὰ ἐξῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΒ΄.

Ἐφ' ὅσον τῇ ἀναλογίᾳ προσέχεις τοῦ σώματος, καὶ ὁ νοῦς σου τὰ τῆς σκηνῆς περιέπει τερπνὰ, οὐδέπω τῆς προσευχῆς ἐώρακας τόπον· ἀλλὰ μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἡ μακαρία ταύτης ὁδοῦ τυγχάνει.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΓ΄.

Ὄταν παριστάμενος εἰς προσευχὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χαρὰν γένη, τότε ἀληθῶς εὐρηκας προσευχὴν.

⁹⁶ Psal. cxxviii, 3. ⁹⁷ Luc. xviii, 10 seqq. ⁹⁸ Matth. vi, 7.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΖ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΟΝΗΡΩΝ ΛΟΓΙΣΜΩΝ

EJUSDEM

CAPITA XXVII

DE DIVERSIS MALIGNIS COGITATIONIBUS.

512 CAPUT I.

Dæmonibus activæ vitæ oppositis primi ad bellum insurgunt, qui gulæ voluptatibus, sive cupiditatibus præsent, quique nobis avaritiam suggerant, et qui nos ad humanam gloriam provocant. At cæteri omnes retrocedentes post istos, quos illi vulnerant, excipiunt. Nec enim fieri potest, ut is incidat

D

ΚΕΦΑΛ. Α΄.

Τῶν ἀντικειμένων δαιμόνων τῇ πρακτικῇ, πρῶτοι κατὰ τὸν πόλεμον συνίστανται οἱ τὰς τῆς γαστριμαργίας ἡδονάς, ἦτουν ὀρέξεις πεπιστευμένοι, καὶ οἱ τὴν φιλαργυρίαν ἡμῖν ὑποβάλλοντες, καὶ οἱ πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν ἡμᾶς ἐκκαλούμενοι. Οἱ δ' ἄλλοι πάντες κατόπιν τούτων βαδίζοντες, τοὺς ὑπὸ τούτων